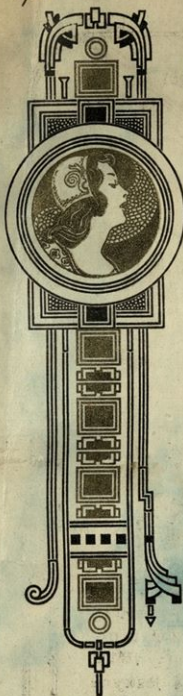

34418

27945-8

POSTOJNA
△ JESKYNĚ
△ A OKOLÍ

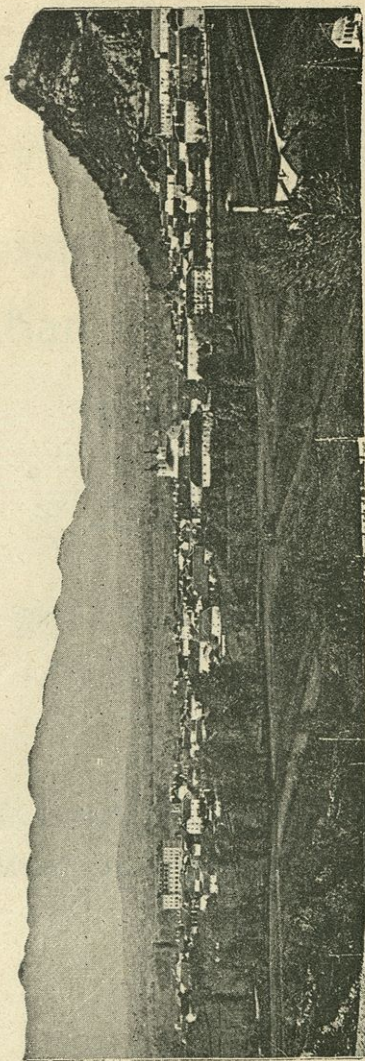

PRŮVODCE JESKYNĚMI
A OKOLÍM POSTOJNY,
LUEGU, PLANINY, SV.
KANCÍANU A CIRKKNICE
V KRAJINĚ ———

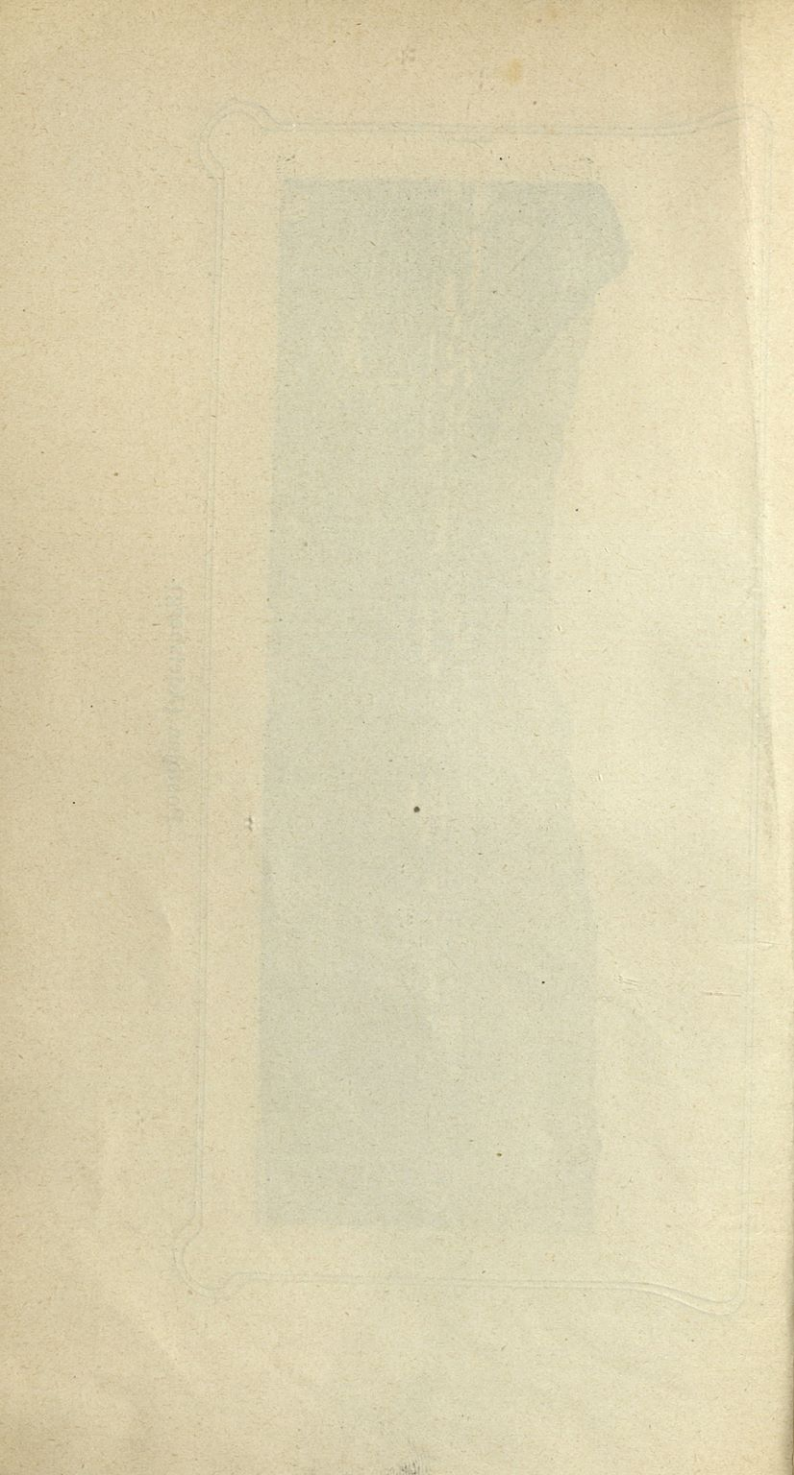
POSTOJNA - 1905

TISKEM A NÁKLADEM R. ŠEBRA NÁSL.

Postojna (Adelsberg).

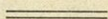

PRŮVODCE
jeskyněmi a okolím
Postojny, Luegu, Planiny,
Sv. Kanciánu a Cirknice
v Krajině.

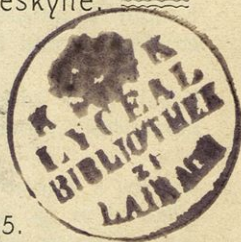

Sepsal W. P. z Albenů.

✧ Přeložil G. Kositar. ✧

S několika vyobrazeními a s polohovým
~~~~~ plánem postojenské jeskyně. ~~~~~

POSTOJNA — 1905.

Tiskem a nákladem R. Šebra násl.

030044978

Průvodce

českými a okolními

peřejmi, lesy a říkami

Dr. Karel a Marie

z Prahy

Průvodce

českými a okolními

peřejmi, lesy a říkami

Dr. Karel a Marie

z Prahy

Průvodce

Průvodce

českými a okolními

peřejmi, lesy a říkami

Dr. Karel a Marie

Předmluva.

Prekvapující výsledky na poli jeskynních výzkumů, jichž bylo docíleno během 15 let v Postojně a v jejím nejbližším okolí, zasluhují v každém ohledu, by byly sděleny nejširším kruhům všech přátel přírody.

Výsledky ty jsou roztroušeny po mnoha vědeckých časopisech, kde jsou buď ve formě delších pojednání nebo kratších poznámek k tomu směřujících by umožnily vznik nové vědy „jeskynní výzkumy“. Nechtě jsou vědecké výsledky těchto nebezpečných a bravurních studií teprve v plenkách, přece jest již veliký díl útvaru Krasu s jeho podzemními divy ozářen jasně vědy a otevřen návštěvě širšího obecnstva.

Jako v minulosti, tak i v budoucnosti zůstane Postojna se svými světoznámými jeskyněmi takřka metropolí čarovného podsvětí, nejpohodlnějším a nejpríjemnějším východištěm zde uvedených výletů do nejbližšího a blízkého okolí, neboť jen Postojna může vyhovět větším ubytovacím a stravovacím požadavkům cestujícího obecnstva, ač i ve větších okolních osadách bývá o to s dostatek postaráno.

Těmto okolnostem, jakož i nedostatku průvodčích po okolí lze přičítati, že se doposud hlavně Postojna těšila návštěvě cizinců.

Upozorniti cizince na vidění hodné krásy dosud ukrytého pokladu přírodních zvláštností, jest velmi vděčná úloha.

Až do roku 1885 bylo okolí Postojny a její přírodní krásy jen málo lidem známo, ač se honosily Postojna a její jeskyně již od počátku minulého století světovou pověstí.

Roku 1885 nechal výbor rak. tur. spolku svým tehdejším členem, jeskynním badatelem a vládním radou Fr. Krausem provést některé práce v jeskyni Pivky u Postojny.

Pak bylo na rozkaz c. k. ministerstva orby provedeno další prozkoumání půdy komisařem lesního inspektorátu Vilémem Putickem. Posléze jmenovaný pracuje dosud na vysvětlení hydrografických poměrů rozsáhlého území Krasu.

Z uveřejněných článků obou těchto badatelů a s použitím starších publikací podává se v této brožuře vše, co jest třeba vysvětliti a ukázati přátelům přírody.

Setká-li se pokus, objasniti ctěnému cestujícímu obecenstvu vše, co stojí za podívanou v této krajině, s příznivým přijetím, bude spisovatel těchto řádek za svoji námahu dostatečně odměněn.

Spisovatel.

Dějiny a literární poznámky.

O zajímavých krajích, jež jsou tuto blíže popsány, zachovaly se již z klasického starověku z rozličných dob římské říše topografické a historické poznámky, z nichž seznáme, že panovalo kdysi čilé spojení mezi městy: „Apuileja, Tergestum a Tersaticum“ (Aquileja, Terst a Rjeka) přes naše kraje na sever.

V horách mezi Logatcem a Postojnou stýkaly se tři cesty, a v Logatci, od Římanů „Longaticum“ zvaném, sbíhaly se, tvoříce jednu silnici, jež vedla do Lublaňské nížiny a přes tuto dále na sever a na východ.

O Postojně samotné nemáme žádných zpráv; o starém latinském pojmenování „Aquileja montium“ nelze s určitostí tvrditi, že by se vztahovalo na Postojnu. Jen o dvou pojmenováních se ví docela určitě, že se vztahovala na místa, v našem území ležící. Jsou to: „In Alpe Julia“ a „ad Pirnum summas alpes“. První z nich vztahuje se na bývalou římskou tvrz, nyní „na Lanišah“ na cestě skrze Hrušici, druhé na zříceninu římské tvrze u nynější myslivny v Hrušici.

Jako staří římsští spisovatelé a staré mapy mluví jasně o silnicích a osadách na nich ležících, tak zase nejasně a spleteně vyjadřují se pozdější spisovatelé, protože k jednotlivým topografickým údajům ze starověku přiměšují mnoho báchorek a vybájených pověstí o ztrácejících se vodách a o podzemních jeskyních.

Teprve našemu věku bylo dopřáno, proniknonti světlem vědy tmavé síně a tepny skalnaté zemské kůry. Kdyby se měla učiniti jen i částečná zmínka aspoň o nejdůležitějších pracech, přesahovalo by to daleko rámec tohoto spisku.

Jen několik jmen mužů sluší uvést, kteří popsali tento, světové pověsti se těšící kraj:

Schönleben, Valvasor, Steinberg, Gruber, Hoff, Bischoff a Möller, Linhart, Popovich, Maunert, Parthý-Pinder, Mervig, Kircher, Floriančič, Nagel, Hacquet, Rosenmüller a Tillesius,

hrabě Hohenwart, Schaffenrath, Costa, Urbas, Schmidl, Hochstetter, Martell i jiní. Mimo toho nalezneme popis jednotlivých partií této velezajímavé krajiny v četných pojednáních a cestopisech.

Nyní jsme dospěli k tomu, že Kras a jeho jeskvně zájímají vědecký svět a přírodu milující obecnost.

Četné publikace vládního rady Františka Krause a neméně i c. k. komisaře lesního inspektorátu Viléma Puticka přispěly k tomu, že se konají nyní zevrubné studie o útvarech Krasu, pod jehož skalnatou půdou jest skryto ještě netušené bohatství čarovných přírodních krás. Nejen v Postojně, nýbrž i v Divači v Přímoří dějí se stále nové objevy. Na posléze jmenovaném místě, v jeskyních Rjegy u Sv. Kancianu, pracuje více členů německého a rakouského alpského spolku.

Výsledky těchto nebezpečných výzkumů byly již zevrubně uveřejněny ve dvou brožurách od Bedřicha Müllera.

Postojna.

(německy Adelsberg)

Jmeno to naznačuje asi Orlí horu; nachází se již r. 1136 jmeno Aripersch, později Arisperch, r. 1300 Arensperch, 1375 Arsberg nebo Adlersberg. Že byl skalnatý hradní vrch, již od 17. století holý a pustý, původně zamilovaným místem krále ptáků, a že bylo jméno města takto odvozeno, jest velmi pravděpodobno.

Postojna leží ve vévodství Krajinském na přechodu přes výběžky julských Alp, 555 m, vysoko nad hladinou Adriatického moře, na poloviční cestě mezi Lublaní a Terstem, jsouc od obou jmenovaných měst 38 km (vzdušnou čarou) vzdálena.

Říšská silnice protíná Postojnu po celé délce. Jižní dráha vede po úbočích blízko oživeného městečka a její stanice patří mezi nejčtetněji navštěvované. Na západní straně vine se řeka Pivka (něm. Poik) skvostně ležícím údolím až ku svému vtoku do podzemních jeskyň.

Severozápadně od městečka zvedá se 672 m vysoký hradní vrch „Sovič“, na jehož temeni stojí zřícenina bývalého pevného, r. 1689 bleskem zničeného hradu Postojny.

Městečko je pěkně stavěno a z 270 zdejších stavení vynikají mnohá úhlednosti. Z hostinců

sluší uvést: „Hotel Postojenský dvůr“, „Hotel u uherské koruny“, „Národní Hotel“ (National), „Hotel Ribnik“ atd.

V novém jednopatrovém zámku, vystavěném po požáru starého hradu na malé vyvýšenině téměř ve středu městečka, umístěny jsou c. k. úřady. Nedaleko zámku stojí r. 1777 nově vystavěný, nádherný farní kostel sv. Štěpána. Na hřbitově pochován jest básník Jan Jiří Fellinger.

Nádraží (583 m nad mořem), nejvýše položené ze všech nádraží jižní dráhy na Krasu, jest $\frac{1}{4}$ hodiny cesty vzdáleno. Omnibusy z hotelu a hostinců dojíždějí ku každému vlaku.

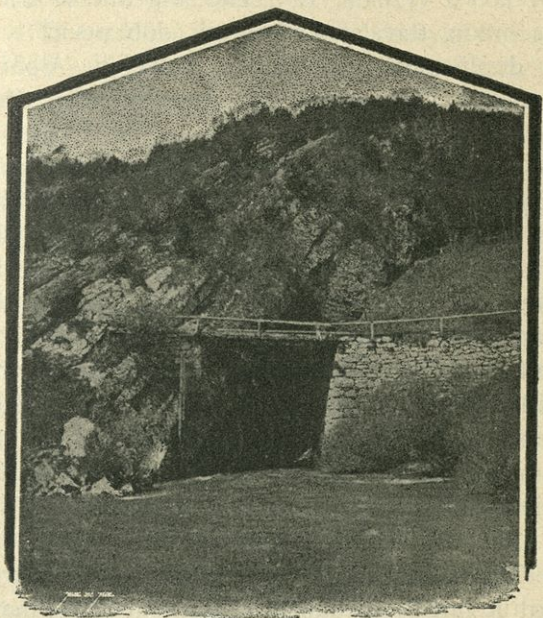
V Postojně jest okresní hejtmanství, okresní soud, berní úřad a děkanství, pětiletá obecná škola, dva čtenářské spolky, hasičský spolek, Sokol, nemocnice, stanice jižní dráhy, pošta a telegrafní úřad.

Postojna čítá 2000 obyvatelů, kteří provozují obchod dřívím nebo se zabývají hospodářstvím. Z Terstu, Poly, Gorice a Rjeki jezdí sem každoročně mnoho rodin na letní byt, protože je v Postojně výtečný čistý horský vzduch a výborná pitná voda. Tisíce a tisíce cizinců dojíždí sem každoročně ze všech zemí ku návštěvě světoznámých jeskyň.

Na cestě od nádraží ku zámku vede po levé straně nově vysázené stromořadí k velikému parku a k vodovodu. Další cesta stromořadím vede ku zásobovací vodní stanici jižní dráhy v Postojně. U zámecké budovy vede úzká, strmá postranní ulička na hradní vrch. Hned za prvními domy dostaneme se na pěknou parkovou cestu, vysázenou akaciemi a lípami, jež povlovně stoupá a vede až na úpatí hradní zříceniny; jest zároveň pěknou promenádní cestou.

Zřícenina hradu Postojny neskýtá žádných zvláštností, přece však tam rádi vystoupíme a pokocháme se krásnou vyhlídkou na údolí, rozprostírající se jako zelený koberec, na němž se vine řeka v četných serpentínách. Při tom lze docela dobře pozorovati, kde přechází vápenitá půda v pískovcovou, protože zeleň na prvé půdě

Vtok řeky Pivky do jeskyně u Postojny.

nemá té svěží barvy a nebudí tak, jako na pískovcové. V nejbližším okolí vrchu můžeme pozorovati účinky zalesňování Krasu. Na severu černají se lesní úžlabiny, jimiž se táhne cesta do Planiny a dráha do Rakeku. Na jihozápadu vypíná se mohutný Nános se svým 1300 m nad hladinou Adriatického moře vysokým vrcholem.

Na východu rozprostírá 1166 m vysoký Javorník svoje tmavé hvozdy. Na jihu rýsují se nevysoké pahorky Krasu v několika liniích, nad nimiž se vznášejí světlé mraky, ozářené odrazem lesknoucí se hladiny adriatického moře; tam zdá se nám obzor vonnější, slunější a my tušíme mimoděk barvitou nádheru jižního nebe.

Postojna měla k vůli své zajímavé poloze vždy jakýsi význam. Tam, kde stojí dneska žřice-nina hradu, stávala za římských dob pevná tvrz, jež doplňovala opevnění v julských Alpách. Jednotlivé části zdíva jsou nepopíratelně římského původu.

Ve středověku byla o Postojně (tenkrát Arisperg, pak Arensperg zvané) častěji zmínka; patřila nejdříve markrabatům Istrijským, od r. 800 tvořila pod patriarchou Bertholiem příslušenství církevního majetku v Aquileji. Na hradu sídlili kdysi jako vasalové, zároveň majitelé města a okolí pánové z Arisperchu, z nichž se poprvé uvádí Heřman z Arisperchu r. 1149 a naposledy Gaurin z Arensperchu l. 1331. Mezitím byli též hrabata Goričti r. 1326 a páni ze Stegbergu r. 1335 majetníci hradu.

Rakouští vévodové Albrecht a Leopold koupili r. 1371 panství a trh Postojnu od Jana ze Štegbergu a dali je hned následujícího roku hraběti Heřmanu z Celje v zástavu.

Po roce 1403 měnili se zde často majetníci zástavních práv, až konečně císař Ferdinand prodal panství r. 1616 knížeti Ulrichu z Eggenbergu.

Za příčinou stálého válečného nebezpečí, jež hrozilo dílem od sousedních Benátčanů, byli majitelové Postojny zároveň hejtmany krajiny u Pivky a na Krasu. Pevný hrad odolal vždy návalu Turků, městys však a okolí trpěly lupem, drancováním

a ohněm v letech 1511, 1528, 1559, 1560 a 1564; Benátčané se sice roku 1508 zmocnili hradu, podrželi ho však jen na krátko ve své moci.

Roku 1722 koupila císařská dvorní komora panství od posledního majitele pána Oblaka barona z Wolkenspergu, a od té doby zůstala Postojna státním majetkem. Alpské a údolní lučiny byly však r. 1749 z celku vyloučeny a spojeny s panstvím Prestranek-em.

Při rozdělení Krajiny na kraje byla Postojna r. 1848 vyhlédnuta pro sídlo krajského úřadu pro vnitřní Krajinu a zůstala jím až do nového politického rozdělení r. 1850.

Postojna trpěla v novějších dobách mnoho ohněm. Nejzhoubnější požáry řádily r. 1741 a 1802, při nichž lehlo vždy celé městečko popelem.

Za francouzských válek stihlo Postojnu též mnoho útrap. Byl tam však zřízen po dobu trvání cizího nadvládí intendantní úřad a nižší gymnasium. V italských válkách r. 1848, 1859 a 1866 byla Postojna shromaždištěm operujících armád.

Od roku 1872 odbývají se na rovině blízko Postojny, jež jest pro rozmanitost terrainu k tomu zvláště způsobilá, cvičení vojenských divisí z Terstu, Poly a Gorice.

Postojna proslula ne snad svojí politickou nebo sociální historií, nýbrž jedině svými přírodními divy, podivuhodnými jeskyněmi s překrásnými krápníky, jež lze spatřiti pod povrchem zemským.

Přátele jeskyň zajímá především pohled na skalnatý vrch „Sovič“, zvláště na západním jeho úbočí, neboť se Postojenská jeskyně, jejíž vchod lze zřítí, nalézá ve vnitru tohoto vrchu. Kdyby byly hlavní partie označeny kůly, bylo by možno sledovati polohu celé jeskyně s hradního vrchu.

Vrch nad postojenskou jeskyní sestává ze skalnatého hřbetu, jenž se z počátku příkře vypíná, pak poviorně stoupá a konečně zase klesá.

Jednotlivé body tohoto hřbetu vykazují jen malé rozdíly výšek, neboť leží všechny mezi 600 až 650 m výšky nad hladinou mořskou. Jeskynní partie mají následující výšky:

Ústí řeky Pivky . . . . . 515 m. n. m.

Vchod do jeskyně . . . . . 531 " " "

Úpatí hory Kalvarie v jeskyni 520 " " "

Vrchol hory Kalvarie v jeskyni 564 " " "

Okolí Postojny vyznačenává se vůbec nejen zvláštním výrazem Krasu, poněvač se zde nacházejí zaokrouhlené horské vrchy, mírné pahorky, kotliny a údolí, kolmé skalní nálevky a prohlubně, nýbrž i tím, že zde nalezneme na poměrně malém prostoru pospolu i suché jeskyně i jeskyně vodu přivádějící ve značném množství a velkém rozsahu.

Postojenská jeskyně.

Nejznámější a nejproslulejší ze všech těchto jeskyní jest, jak již bylo podotknuto, postojenská jeskyně. Od městečka vzdálena jest asi $\frac{1}{4}$ hodiny chůze a začíná nad vtokem řeky Pivky do jeskyně.

Jde se k ní podél krásné cesty a promenady, vysázené stinným stromořadím.*) Blízko kostela odbočuje tato cesta od hlavní silnice. Bezprostředně před jeskynním vchodem na pravo stojí strojírna pro elektrické osvětlení.

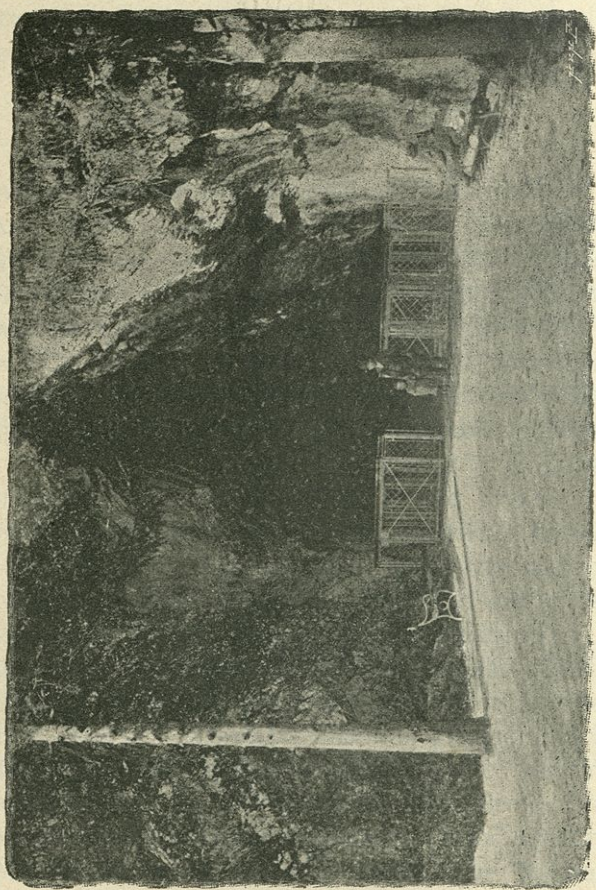
Když byl r. 1866 objeven nový přírodní vchod vyklizením zasypané jeskynní chodby, bylo prostranství před jeskynním vchodem, jež nedostačovalo, rozšířeno a posázeno stinnými stromy.

Postojenská jeskyně jest vskutku nejznamenitější jeskyní v rakouském mocnářství, se kterou se může měřit jenom jeskyně Baradla u Agteleku v Gömöřském komitátu v Uhrách. Tím však není řečeno, že jiné jeskyně postrádají zvláštností, jichž snad Postojenská jeskyně nemá; ale v celku vzato, rozloha, bohatá rozmanitost krápníků, spojení vodní jeskyně se suchou, čistota vzduchu, elektrické osvětlení krásně upravené cesty, jeskynní dráha a jiné přednosti, potom bezprostřední blízkost jižní

---

*) Toto krásné stromořadí bylo založeno pod jeskynní správou c. k. vládního rady Antona Globočnika ze Sorodolska.

dráhy, pohodlné ubytování v hotelech a hostincích, zkrátka, sloučení tolika významných výhod staví postojenskou jeskyni do popředí nejznamenitějších jeskyň v mocnářství. Správcem jeskyně jest okresní

Vchod.

komise s okresním hejtmanem Štěpánem Lapajnem v čele; komise sestává z jednoho politického úředníka, okresního inženýra, berního a obecního zastupitelství.

Důchodů ze vstupného užívá se k udržování jeskyní, provedení potřebných staveb a jiných prací a vůbec k okrašlování jeskyně. O čistý příjem dělí se stát a obec Postojna.

Jeskyně byla poprvé vyměřena r. 1833 p. Josefem Fercherem; r. 1891 pověřilo c. k. ministerstvo orby p. Josefa Šmída z Příbrami úlohou, by vyšetřil polohu a rozsah jeskyně se všemi jejími známými odbočkami a k poměru ku povrchu země, nad ní se rozprostírající.

Ukončení těchto, s velikou pečlivostí provedených prací, jež přinesly vědeckým, právním a turistickým zájmům mnoho zajímavých a veledůležitých výsledků, lze nazvati počátkem nové epochy v oboru jeskyních znalostí.

Ku proslulosti a popularitě postojenských jeskyní přispěly hlavně v době svatodušních svátků každoročně pořádané jeskynní slavnosti. Na trvalou památku objevení vchodu*) do jeskyně panuje v Postojně starodávný zvyk, že se svatodušní pondělek oslavuje rozličnými lidovými slavnostmi.

Hlavní chodby jsou při té příležitosti co nejšvěleji osvětleny. Největší prostory jeskynních místností ozařovány jsou magickým světlem 36 obloukových lamp a 950 žárovek. Pohled, jenž se nám tu skýtá, připomíná živě čarovný svět z pohádek tisíce a jedné noci. Kdo jednou spatřil postojenskou jeskyně v té přímo báječné kráse, ten požíval pohledu, jemuž rovného nespatří; o tom se však zmíníme na příslušném místě.

Specielně divoce romantické a vidění hodné jsou jeskyně Sv. Kanciána u Divači v Přímoří, v

---

*) „Stará jeskyně“ byla již dávno objevena, poněvač se tam nachází letopočet: C. M. 1213. Nová jeskyně byla objevena v neznámý den měsíce dubna r. 1818 tehdejším průvodčím Lukášem Čičem.

novější době schůdně upravené. Taktéž vzbuzuje pozornost turistického světa jeskyně korunního prince Rudolfa u Divači hojností podivných zvláštností. Než ani ostatní pozoruhodné jeskyně celé ostatní Evropy nemohou býti porovnány s Postojenskou, protože za ní v jednom nebo v druhém ohledu zůstávají pozadu. V Americe jsou ovšem obrovské jeskyně; tak jest na př. mamutí jeskyně v Kentucky podél hlavní chodby téměř 3 rakouské míle dlouhá. Ale ani tato tak ohromná jeskyně nemá dle soudu mnohých cestujících, kteří navštívili i postojenskou jeskyni, takového bohatství krápníkových útvarů.

Postojenskou jeskyni lze rozdělit s ohledem na nejimposantnější prostory a druhy krápníkových útvarů na následující oddělení:

1. **Veliký dóm** s podzemním přítokem a odtokem Pivky.

2. **Jeskyně císa. Ferdinanda** s tanečním sálem.

3. **Jeskyně císaře Františka Josefa a císařovny Alžběty**, nejnovější spojka s „Belvederem“.

4. **Belveder** s pohledem na Tartarus.

5. **Kalvarie**, nejimposantnější partie celé jeskyně.

6. **Záslona**, nejzajímavější krápníkový útvar — *pièce de résistance* — v celé jeskyni,

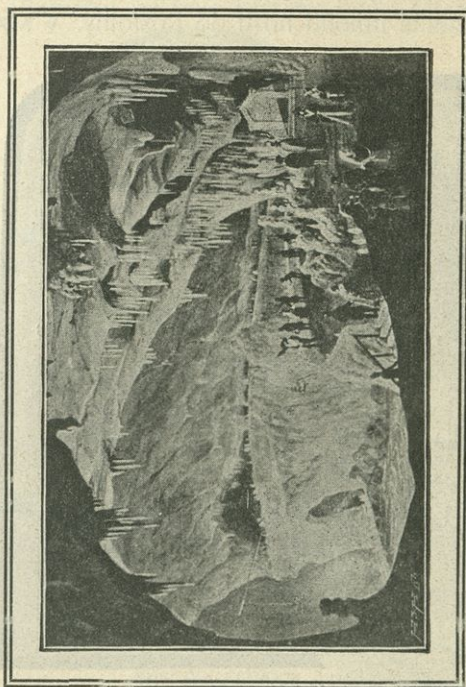
7. **Jeskyně arcivévody Jana**, jež však odbočuje od hlavní jeskyně a bývá zřídka kdy navštěvována.

Otevření jeskyně císa. Františka Josefa a císařovny Alžběty má pro návštěvníky tu výhodu, že lze vykonati větší díl cesty v jeskyni procházkou kolem do kola. Následkem toho zůstává zájem a pozornost stále novými obrazy a útvary upoután.

Na této okružní*) cestě shledáváme se se všemi možnými útvary stále velikolepějšími, čímž naše záliba v prohlídce stále roste.

Jest věru těžko říci, který díl jeskyně na nás udělá největší a nejtrvalejší dojem. Každá ze všech, zde uvedených pratií jest bez odporu sama o

Veliký dóm.

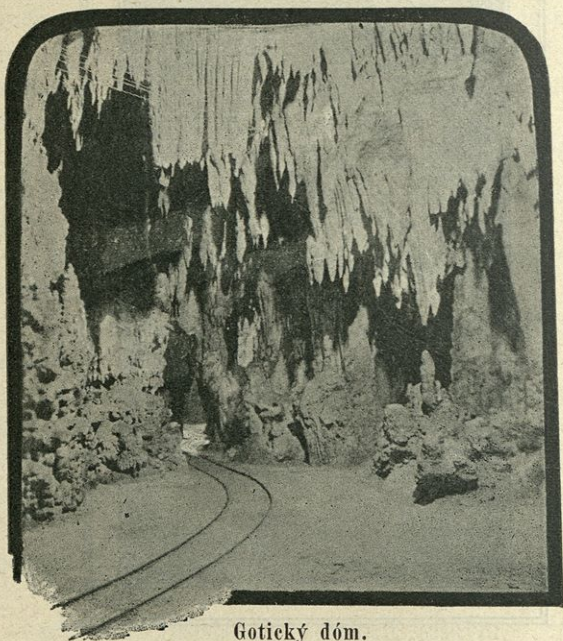
sobě zvláštností, pročez není radno, by se návštěvníkům něco již napřed doporučovalo.

Prohlídka jeskyně trvá s ohledem na časté zastávky za příčinou zevrubné prohlídky jednotlivostí obyčejně dvě hodiny; každý však myslí,

*) Půdorys hlavní jeskyně má podobu devítky (9), takže jest třeba jenom cestu až k zámyčce dvakrát vykonati.

že ztrávil v rozkošném podsvětí sotva hodinku. V zájmu návštěvníků následuje tuto popis obyčejně konané cesty postojenskou jeskyní.

Jakmile se nějaká společnost ohlásí, jest možno jeskyni kdykoliv navštívit. Z pravidla platí však letní sezona (od 1. března až do 31. října) za nejzpůsobilejší čas ku návštěvě, ač i mimo této sezony zavítá mnoho hostů do Postojny. V sezoně

Gotický dóm.

lze jeskyni prohlednouti denně od $\frac{1}{2}$ 11 hodiny dopolední až do $\frac{1}{4}$ hodiny odpolední při elektrickém osvětlení za pevnou cenu 5 korun za osobu, v neděli a ve svátek 3 koruny za osobu bez dalších výloh.*) Návštěvníky provázejí určené průvodcové se svítilnami. Ježto jest vše výtečně za-

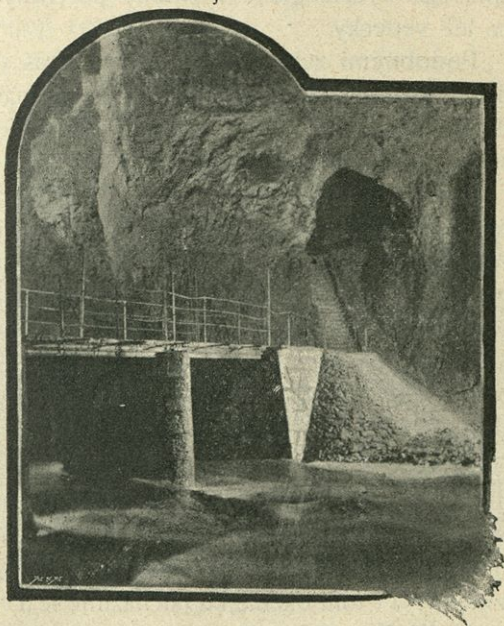
---

*) Viz: Sazba pro návštěvníky na zadní obálce.

řízeno a účelně upraveno, mohou návštěvníci požívatí veškerého pohodlí.

Společnost se schází na stinné terasse před jeskynním vchodem, kdež jest několik lavic, obyčejně o desáté hodině. Zvláštní nadšené rozčilení zmocňuje se každého, jenž stane poprvé před velikolepým portálem této podivuhodné jeskyně. Asi 15 metrů na levo jsou na skalní stěně druhé,

Most ve velikém domů.

malé, železem pobité dveře, jimiž vejdou průvodcové. Ještě více v levo lze zříti ve značné hloubce řeku Pivku, jež se řítí s divokým chvatem v před a mizí pod našima nohama v jeskynním otvoru. Tento zvláštní zjev stačí, by upoutal naši pozornost po nějakou dobu. A přece jest tento Krasový fenomen jenom článkem dlouhého řetězu podivně přetrhávaných toků řek, které

spěchají z jednoho údolí do nejbližší níže položené podzemní chodby. Tak na příklad vyvěrá Pivka, jež se zde ztrácí, u jeskyně „Kleinhäusel“ zvané, spojivši se s jinými podzemními vodami, pod jménem „Unca“; pak se opět ztrácí v zemi a vyvěrá až u Vrhnik pode jménem Lublaňka, (slovinsky Ljubljanca) jež vtéká do Sávy. Nejnovější hydrologické výzkumy potvrdily tento zjev též vědecky.

Podobnými zvláštnostmi oplývá Kras v plné míře. Mezitím jsou však přípravy ku návštěvě jeskyně vykonány; naši průvodčí nás zvou ku vstupu skrze gotický portál.

Poněvač oko, oslepené denním světlem, nemůže se při náhlém přechodu přizpůsobiti dojmům, vzniklým při pohledu na předměty, ozářené mihotavým světlem několika svítilen, sotva kdo si povšimne, že se strop chodby ponenáhlu zvyšuje. Přes to však cítíme, že se stěny chodby po několika krocích při odbočce na pravo vedoucí stále více a více rozšiřují. Klenba se vznáší stále výše a výše a pojednou spatříme v popředí velikolepou jeskynní dutinu, elektrickým téměř jako denním světlem jasně ozářenou. Blížíme se s nevypsitelnou rozkoší železnému zábradlí pěkné rozhledny a v tom okamžiku nacházíme se u vchodu do „**Velikého domu**“.

Z novuzřízené galerie zjeví se tu našim očím uchvacující, čarovná podívaná! Ani oči nemůžeme odtrhnouti od té pitvorné scenerie. V hloubi hlučí podzemní vody řeky Pivky; tato tajemná řeka šumí a hučí pojednou po naší pravé straně.

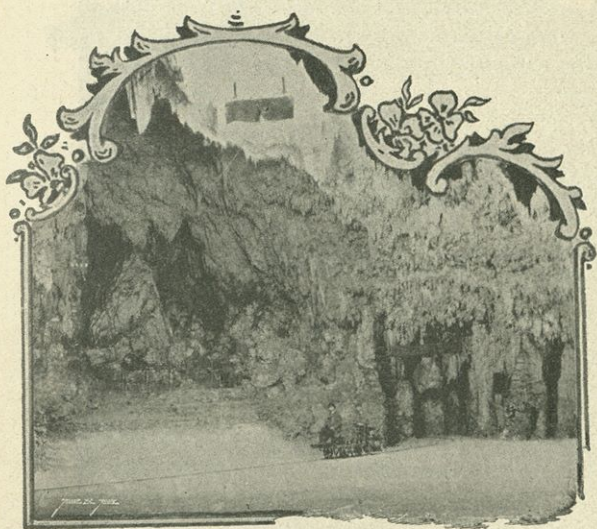
U vchodu jsme stáli na pravém břehu a teď po několika krocích v podzemí díváme se s vysokého levého břehu na skalnaté řečiště. Při vchodu do jeskyně překročili jsme totiž nevědomky

řeku po přírodním mostu, jež tvoří skála po kteréž jdeme.

Na tomto a v tomto skalnatém mostu jest vytesáno 84 schodů dolů vedoucích; podzemní vody řítí se dolů oklikou, jež prorývá vícekrát přírodní skalnatý, jakož i umělý most, a mizí docela v temnotě tunelovým otvorem.

Četná světla ozařují cestu podivných vod a osvětlují rozryté řečiště.

Taneční síň.

Osamělé krápníkové útvary září v lesku intenzivního elektrického osvětlení; hluboké stíny lehají na neschůdné propasti a prorvy této velikolepé jeskyně. Strop klene se velebně nad prostorem, podobnou majestátně stavěnému dómu s galeriemi.

„Velký dóm“, též „Neptunova jeskyně“ zván, jest jedna z největších prostorů postojenské jeskyně. Týž jest 45 m. dlouhý, 30 m. široký a 28 m

vysoký. — Až do roku 1818, kdy začaly nové, takřka fenomenální objevy nových partií v postojenské jeskyni, působil velký dóm na diváky přitažlivou silou.

Černá mramorová pamětní deska, zasazená na přírodním mostu, svědčí o návštěvě císaře Františka I. Její německý nápis zní:

FRANZ I.,
*Kaiser von Oesterreich,
der Gerechte, der Gütige, der Weise,
stand am 16. Mai 1816 hier und besah diesen
unterirdischen Schauplatz der wirkenden
Natur.*

*Josef Ritter von Löwengreif, k. k. Kreiskassier,
hat dieses mit innigstem Gefühle der Unterthansliebe und
Ehrfurcht der Mit- und Nachwelt bemerkbar gemacht.*

Česky zní nápis:

FRANTIŠEK I.,
*císař rakouský,
spravedlivý, dobrotivý, moudrý,
stál na tom místě dne 16. května 1816 a spatřil
toto podzemní jeviště tvořící přírody.*

*Josef rytíř z Löwengreifů, c. kr. okresní pokladník,
označil to na památku s nejvroucnějším citem lásky pod-
daného a v nehlubší oddanosti přítomnému
a budoucímu světu.*

Za touto pamětní deskou uzavírala příkrá skalní stěna další cestu. Dřívější návštěvníci musili se tu obrátiti a sestoupiti po 84 schodech dolů.

Od roku 1856 jest však k vůli většímu pohodlí a bezpečnosti zvláště starších návštěvníků vytesána po levé straně, počínaje od pamětní desky císaře Františka, umělá galerie, 55 m. dlouhá a 15 m. široká. Na konci vede tato galerie na prostranství, se kterého se můžeme pokochati krásným pohledem na „Veliký dóm“.

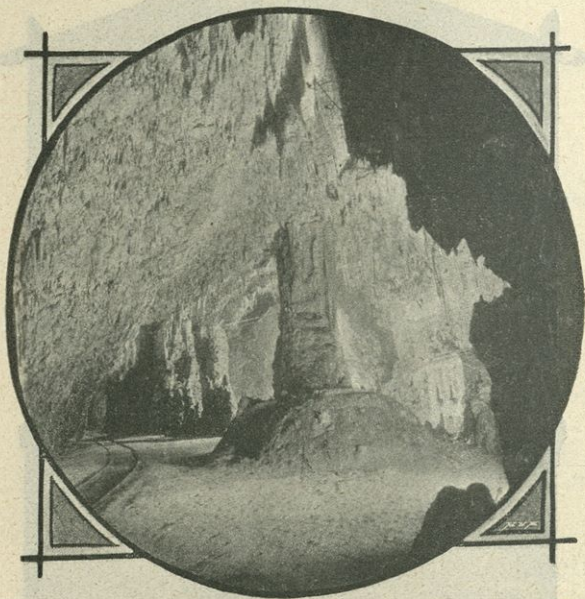
Kdo však chce mítí o velikoleposti této Neptunovy jeskyně pravý pojem, nechť neopomene sestoupiti bývalou cestou přes kamenné schody, vedoucí do hloubky. Již po 23 schodech sejdemo na plošinu, se které se vidí na levo tmavá jeskyně, již protéká podzemní řeka s hlukotem

Chodba z taneční síně.

vzhůru se nesoucím. Pevné železné zábradlí ochraňuje pasáž na této straně. Ku „staré jeskyni“ odbočuje úzká stezka, již však navštěvují jen badatelé, protože jest přechod přes ni nebezpečný a obtížný a kromě toho neskýtá širšímu obecnstvu žádné zajímavosti.

S hořejší plošiny sejďeme po dalších 20 schodech dolů ku zašpičatělému přírodnímu klenutí, úzké a vysoké propasti, skrze niž vede dolů kamenné schodiště. Zde teprve seznáme, že zmíněný přírodní most jest utvořen z ohromného skalního, dvakrát prolomeného hřbetu; poprvé prorývá ho veliké klenutí, jímž proudí řeka, podruhé úzká stupňovitá propast.

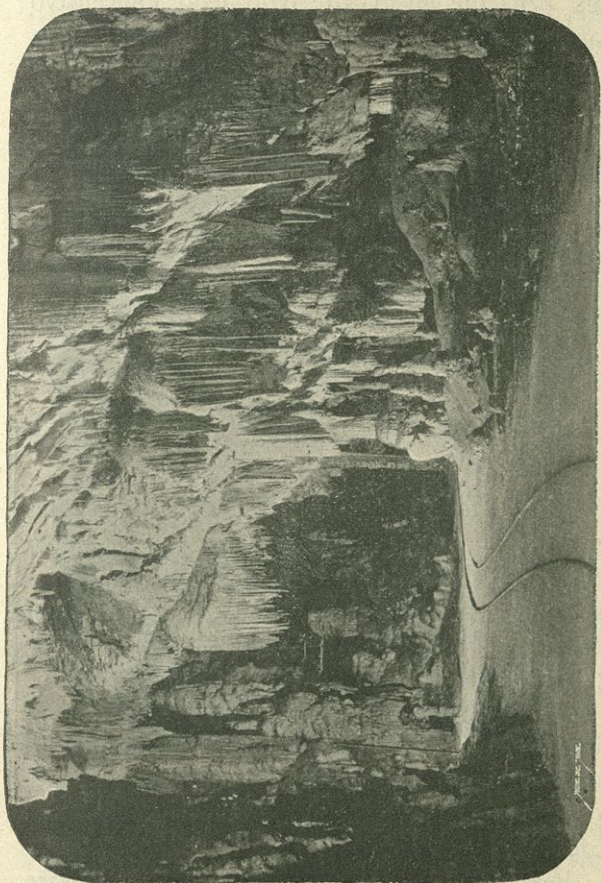

C. k. pošta v jeskyni,

Bychom dosáhli dna jeskyně a řečiště, jest nám sejíti ještě po 28 schodech; v celku jest 84 schodů. Levý břeh řeky jest vrouben massivní skalnatou hrází, jež slouží za podporu železnému mostu, vystavěnému na kamenných pilířích. S tohoto mostu lze přehlednouti nejlépe všeobecně obdivovanou velkolepost „velkého dómu“. Ve výši upevněné elektrické lampy a reflexy ostatních

světél ve vodě zvyšují čarovným způsobem nespočetné vnady této okouzlující scenerie; při větším stavu vody zvyšuje tento nezapomenutelný dojem ještě více hukot a hromové dunění řeky Pivky.

Partie s Ferdinandovy jeskyni.

Tato skvostná scenerie zanechává v naší duši trvalý a nepřirovnatelně vznešený dojem.

Překročivše most, vystupujeme opět po 82 ve skále vytesaných schodech, chráněných na straně

proti řece obrácené železným zábradlím. Nahoře vystoupíme na oné plošině, ku které bychom byli přišli též po zmíněné umělé galerii po levé straně jeskyně.

Druhá pamětní deska, naproti první umístěná, označuje místo, kde bylo Jeho Veličenstvo císař Ferdinand I., tehdy ještě jako korunní princ, u vchodu do nově objevených jeskyň jakožto první knížecí návštěvník okázale přijat.

Na věčnou památku této, pro postojenskou jeskyni a též pro trh Postojnu významné epochy jest umístěna na skále pamětní deska s nápisem:

In dieser Grottenhalle
Wie Zauber anzuschau'n,
Wo aus dem Tropfenfalle
Sich mächt'ge Säulen bau'n,
Trat ein aus fernen Land
Manch' hoch Erhab'ner schon,
Vor allen FERDINAND,
Der hohe Kaisersohn.

Am 17. August 1819.

Hueber sculptit.
Loewengreif posuit.

Krápníků visí zde již více se stropu a též stěny jsou jimi bohatěji vyzdobeny. Na pravo otevírá se před námi téměř 9 m vysoká síň a my tušíme, že se nám zjeví hned nový podzemní svět; jest to vchod do jeskyně císaře Ferdinanda, jež byla roku 1818 nově objevena.

Až sem nahoru vystoupil tehdy smělý jeskynní průvodčí Čič; za oněch dob bylo to podniknutí spojené s velikým nebezpečím života. Odtud zvolal po svém návratu na svoje dole čekající soudruhy: „Zde je nový svět, zde je ráj.“

Bezprostředně u vchodu do jeskyně císaře Ferdinanda počíná roku 1872 vystavěná vozíčková dráha, jež vede asi 1600 metrů daleko až k úpatí Kalvarie. Pohodlněji upravená a více požitků skýtající jeskyně se sotva kde najde; v nejvíce

jeskyních jsou umazané a kluzké cesty, kamenité a nebezpečné stezky krkolomně nahoru a dolů vedoucí, voda crčí jako pod okapem; tím jest však prohlídka jednotlivých útvarů velmi ztížena. Docela jinak jest však zde ve všech prostorách: Cesty jsou všude upravené, zcela rovné a posypané pískem; kde hrozí zející propasti, chrání

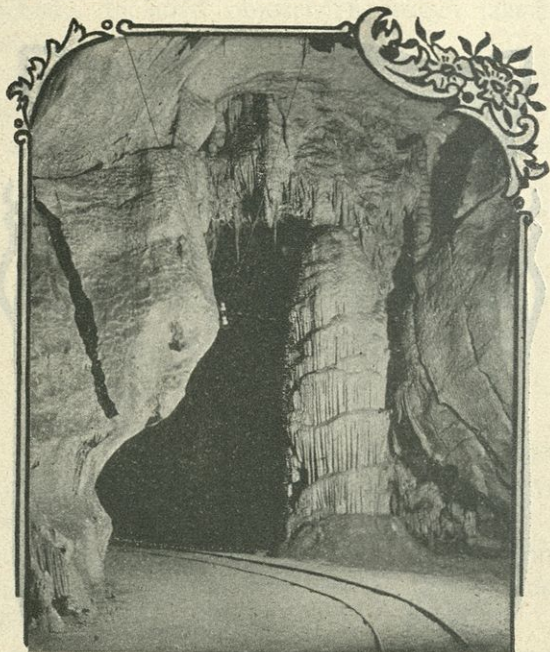

Cypřiš.

železné zábradlí; cesty jsou suché, jen tu a tam, a sice jen po větších deštích, skápne kapka vody se stropu. Tak krásně upravenou promenádu nalezneme jenom ve skvostném parku!

Ke všemu tomu ještě rozkošná jeskynní dráha. Rozumí se samo sebou, že jest jen úzkokolejná, s čtyřsedadlovými vozičky, jež postrkuje ku předu

jeden z průvdčích. Ač vede dráha těsně při stěnách jeskyně, jest prece postaráno o to, by se nikomu nic nepříhodilo, aby si třeba ve tmě nerozbil nikdo hlavu. A tak, zbavivše se starosti o cestu v jeskyni, můžeme se oddati docela nic nenamahajícímu požitku prohlídky.

Gotický sloup.

Než i když jdeme pěšky, můžeme následovati bez obavy ochotného, ve vysvětlování neunavného vůdce.

Na začátku procházky upozorní nás průvodce na „kazatelnu“ na pravé straně. Po několika krocích dospějeme do větší, 7 m. vysoké síně, v níž se nacházejí též na pravé straně t. zv. „masné krámy“. Jest to izolovaná krápníková

hmota s jakýmsi výřezem, jež se v celku podobá boudě; v té jest vystaveno vždy několik kusů stalaktitů, představujících maso. Se shora dolů visí široké pruhy, „špekové škvarky“ zvané.

Odtud na pravo táhne se z hlavní chodby postranní jeskyně, nyní jen málokdy navštěvovaná.

Belvedere.

Dále odtud rozvírá se jeskyně, stávajíc se prostornější; útvary krápníkové jsou bíle lesklé a klenutí vybíhá téměř do špičky. Pak se chodba zúžuje a snižuje; na jednom místě nás ovane čistý denní vzduch. Tam, kde se chodba opět rozšiřuje, jest na levé straně t. zv. „malý vodopád“, jež představuje světlešedá krápníková hmota,

mající jednu z nejobyčejnějších podob, asi jako když zkamení vodopád. Nedaleko odtud stojí též na levo temnošedý, osamělý stalagmit, mající podobnost s vídeňským „Stock im Eisen“ (hůl v železe). Odtud počínaje, mají krápníky větší rozmanitost podoby a barev, a i síň dosahuje výšky 10 m.

Vstupujeme do většího prostoru, t. zv. „gotického dómu“, kdež trosky skal a nakupené balvany skýtají pěkný pohled.

Naše cesta vede okolo „lví hlavy“, „křtitelny“, „sarkofagu“, „divadelní lože“, a „štrápece“ přes vysokou, zábradlím opatřenou kamennou hráz až k místu, odkud můžeme pozorovati jeden z nejlepších světelných efektů, „severní záři“ v pozadí 8 metrů vysokého seskupení jeskynní štěny, když jeden z vůdců vystoupí se svojí svítilnou za divadelní loží přes trosky skal.

Zpočátku pozorujeme jen matnou záři, jež se stává intenzivnější, čím výše průvodčí stoupá.

Druhý vůdce musí ovšem shasnouti světlo, sice by tento zjev nepůsobil. První průvodčí sejde se skály až před nádherným tanečním sálem, z čehož můžeme seznati, že jest mnoho postranních chodeb v jeskyni, jichž při jednom povrchním projití ani nepozorujeme.

Kolem „Stolice svatého Petra“ (jež se velice podobá známému monumentu v kostele sv. Petra v Římě, vzlášť, postavíme — li za ni 2 světla), přijdeme přes stoupající cestu okolo t. zv. „vězení k nejvelikolepějšímu místu Ferdinandovy jeskyně, jímž jest svrchu zmíněný „taneční sál.“*)

K tomuto vede druhá cesta podél kolejnic od stolice sv. Petra t. zv. tunelem kolem krásně bíle zachovalých krápníkových útvarů.

---

*) Toto místo jest od vchodu vzdálené 150 metrů, 28 m. široké, 47 m. dlouhé a 14 m. vysoké,

Půda rozlehlého tanečního sálu jest krásně planirována.*) Sál není sice vůbec největší místností v jeskyni, jest však největší volné a rovné místo, na němž se holduje Terpsychoře v nejveselejší náladě při každoroční jeskynní slavnosti ve svatodušní pondělí, tak že tato jeskyně má

Poustevník.

zasloužený název. Elektrické obloukové lampy rozšiřují zářivé světlo. Nejen ve svatodušní pondělí, nýbrž i při jiných jeskynních slavnostech koncertuje

---

*) Zde bylo hlavní naleziště fossilních kostí (ursus speleus, medvěd jeskynní); jest k politování, že nebyla půda této jeskyně dříve důkladně prozkoumána, než se počala upravovati.

a hraje k tanci hudba v tak zvaném orchestru, výklenku proti vchodu.

Při četné návštěvě výletníků skýtá to zvláštní, zajímavou podívanou; zříme mnohé skupiny hostů z blízka i z dále; do očí bijí zvláště tančící venkované v malebných krojích, jimž se přidruží brzy i leckterý jiný párek, jen — aby si též zatančil v postojenské jeskyni.

Již déle než 60 let odbývá se na svatodušní pondělí svrchu uvedená jeskynní slavnost, při kteréž jsou všechny jeskyně skvěle osvětleny a již se účastní obyčejně nejméně 3 — 4000 návštěvníků. Musíme připomenouti, že i při této ohromné návštěvě jest vždy ještě dosti místa pro mnoho tisíc lidí. Přes to, že jest uvnitř mnoho lidí, zůstává vzduch následkem podivuhodné přirozené ventilace čistý a svěží.

V malém postranním koutě tanečního sálu nachází se studna s výbornou pitnou vodou.*)

Hned u vchodu do tanečního sálu jest na pravé postranní stěně zasazena pamětní deska s latinským nápisem, by zůstala upomínka na dva muže, kteří si dobyli velikých zásluh prozkoumáním postojenské jeskyně.

První z obou badatelů jest Löwengreif, druhý Schmidl. Posléze jmenovaný seznámil svými znamenitými publikacemi celý vzdělaný svět s postojenskou jeskyní.

Nápis zní:

Protectoribus meis, Cultivatori meritissimo
Josepho Jeršínovic equiti de Löwengreif
et descriptori ingenioso
Dr. Adolpho Schmidl
MDCCCLXV.

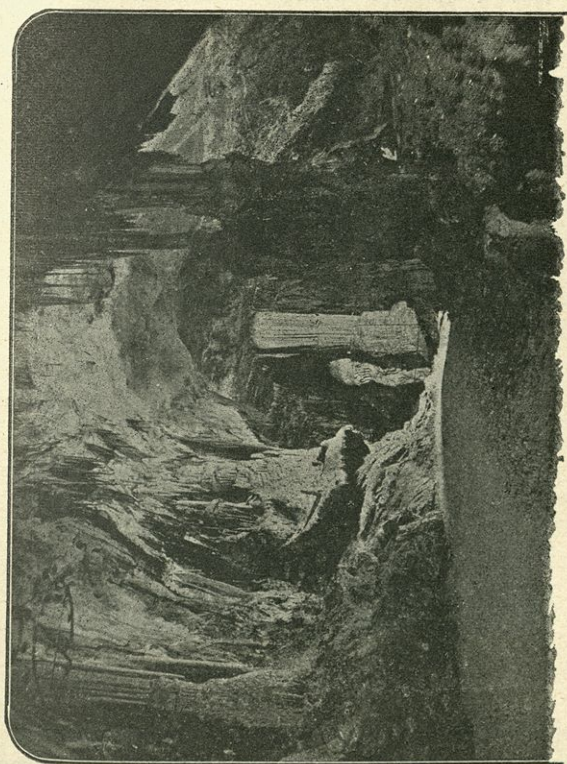
---

*) V tanečním sále úřaduje ve svatodušní pondělí filiálka c. k. pošty, a lze odtud posílati dopisnice a psaní, kteréž jest jen třeba do poštovních schránek vhoditi. Pozn. překladatele.

Z tanečního sálu vede cesta dále do pravého rohu okolo pěkných, bíle zářivých sloupů. Tu se nejdříve ukazuje „Obraz p. Marie“.

Za tanečním sálem začíná teprve větší rozmanitost krápníkových útvarů, jež jsou též již různě zbarveny. Zajímavá jest „nakloněná věž v

sloup se stříškou a brilliant.

Pise“, vysoký stalagmitový sloup, vedle něhož stojí druhý.

První sloup jest uprostřed přelomen; hořejší část však nespádla, nýbrž podpírá se v nakloněné poloze o druhý sloup. Toutéž cestou jsou položeny koleje jeskynní dráhy, kteréž vedou ještě hodný

kus cesty jeskyní Ferdinandovou a jejími brzy užšími chodbami, brzy širšími síněmi.

Dále nacházíme přímo úžasné spousty krápníkových útvarů, jichž nejnápadnější formy jsou označeny názvy: „vosková hůl“, „jícen“, „želva“, „rakev“, „kaple“, „korouhev“, „rybářská síť“, „lustr“, „jesle“, „palma“, „vodotrysk“ atd.

Partie z nové jeskyně.

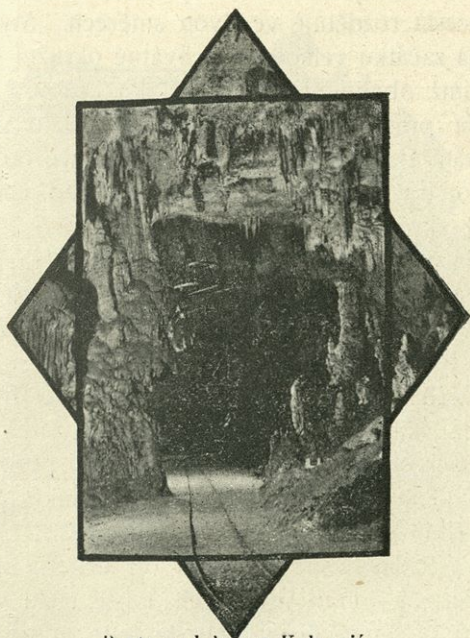
Na levo od vodotrysku je nižší propast a 85 metrů dlouhá postranní jeskyně, s jejíhož stroupu visí t. zv. „orlí křídlo“. Po zvláštním zbarvení krápníku jmenuje se tato jeskyně „vosková komora“.

Hlouběji v hlavní jeskyni ukáže nám průvodce „měsíční světlo“, ukaz, dřívější severní záři podobný. Pak přijde „milíř“, za nímž se před

námi rozevře větší jeskyně se světlošedou hrou barev, provázenou nejkrásnějšími a překvapujícími krapníkovými útvary.

Z těchto sluší zvláště uvést: „Sloup s hieroglyfy“, „zříceninu“, „vesnický kostel“, „cypřiš“, „kupu sena“, „egyptské mumie a jiné podoby, jež v návštěvníkově fantasii vyluzují rozmanité

Parte pod horou Kalvarií.

představy. Celá síň kolem těchto útvarů jest ohraničena holými, šedivými skalními stěnami, na nichž jest jen na levo několik pěkných stalagmitů.

„Hrob“, jenž náleží k nejpodivnějším útvarům, uzavírá zdánlivě jeskynní chodbu. „Hrob“ jest mohutná, bílá krápníková hmota, jejíž spodek přechází ve více pěkných sloupů, uzavírajících

prázdnou prostorou. Jen poněkud živá fantasmie vyvolává hned dojem gotického baldachýnu, jenž přikrývá v dutině se nacházející rakev. Četná světla ozařují hrob a bezpočetné krystaly, jimiž jest jeho povrch poset.

Na levě od hrobu stojí vysoký osamělý stalagmit „obelisk“.

Při bližší prohlídce okolí hrobu seznáme, že se tu cesta rozděluje ve dvou směrech. My stojíme na začátku velkolcpé, uchvatné okružní cesty, po jejímž obejití přijdeme zpět ku hrobu.

Na pravo vedou koleje dráhy dále v pokračování Ferdinandovy jeskyně. Na levě od obelisku otvírá se velice zajímavá jeskynní chodba, do níž vkročíme.

Na památku návštěvy Jeho Veličenstva císaře Františka Josefa I. a císařovny Alžběty pojmenována byla tato jeskyně: **„Jeskyně císaře Františka Josefa a císařovny Alžběty.“**

Nádherné krápníky oslňující bílé a tmavočervené barvy, buď osaměle stojící nebo ve skupinách se stropu visící, upoutají naši pozornost. Skalní útesy a ohromné úlomky krápníků leží po obou stranách cesty.

Ve vzdálenosti 30 metrů od vchodu zúžuje se galerie v tomto jeskynním místě stále více a uzavírá se téměř docela, tak že bylo nutno tento průsmyk uměle rozšířit. Celkový obraz působí na diváka nevypsitelným dojmem.

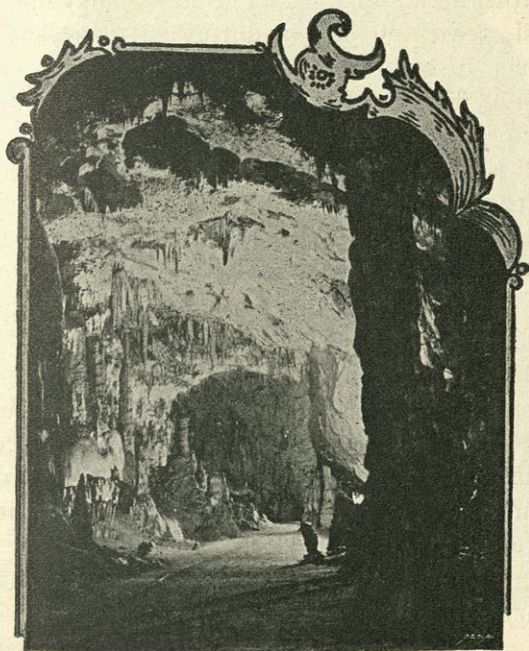
Za průsmykem přijdeme do síně 15 metrů vysoké a 17 metrů široké, v kteréž jsou krápníky potaženy červenavým vápenným povlakem. To působí překrásným dojmem a tvoří zvláštní podívanou. Překročivše malou rampu, přijdeme ku zajímavému sloupu masové barvy. Nesmíme přehlédnouti pěkné drapperie na zadní stěně, jejíchž

hra barev až překvapuje, přecházejíc z oslňující běloby až do nejtemnější červeně.

Odtud přijdeme brzy do prostranné síně, z jejíhož pozadí uvidíme imposantní skupinu „malou Kalvarii“.

Okolo t. zv. „špekových škvarků“ přijdeme do uměle proražené chodby, jež spojovala dvě,

Konec vozíkové dráhy.

až do roku 1856 slepě končící jeskyně; tím povstala svrchu uvedená, příjemná okružní cesta v nejrozkošnějších partiích postojenské jeskyně.

Další chodbu okrašluje 3 metry vysoký „gotický sloup“; strop této chodby spočívá na celém množství krásných, skvěle lesknavých sloupů.

Za podívanou stojí též t. zv. „prádelna“ se svými, do výše trčícími draperiemi. Odtud počínaje, sklání se klenutí stále níže a jest konečně jen 2 metry vysoké; množství jemných křísťalových rourek nám představuje t. zv. „liják“.

Dutina se zase brzy zvyšuje a rozšiřuje. Kamenné massy stýkají se zde v ostrém úhlu, a stěny jsou zdobeny nádhernými stalaktity. Chodba se rozšiřuje v širokou sín a četné krápníky upoutají naši pozornost. Prohledneme si: „krokodila“, „spící dívku“, „rampouch“, „brilantovou síň“, „smuteční vrbu“, „pamětní sloup“, „mramorový sloup“, „Damoklův meč“ atd.

Krása těchto síní záleží hlavně v panenství jejich krápníků. Rozmanitost útvarů jest podivuhodná; tisíce a tisíce let roste kapka ku kapce, stalaktity, usazují li se shora, stalagmity, rostou li od spodu, a tvoří se tu stavby, figury a útvary, jaké by ani nejsmělejší fantasmie lépe nesvedla. Odtud bychom mohli pohodlně a dobře čerpati vzory ku krásným modelům po umění a řemeslo. I barva tu hraje velikou úlohu; nejen šedivá skalní a třpytivá krystalová, nýbrž i červená, hnědá a mléčná barva vyráží z vinutých forem umělkyně přírody.

Proto mají též nejkrásnější a nejvýznamnější tvary svoje jméno.

Rozličné tyto útvary jsou buď přiměřeně osvětleny, nebo drží průvodčí dvě světla na dlouhé tyči tak blízko, že uvidíme tyto věci v plné jejich krásě. Názvy jsou někdy velmi dobře voleny; tu a tam musíme ovšem trochu vypomáhati fantasií. Zmínili jsme se jen o věcech, jež zasluhují největší zmínky.

U „Damoklova meče“ ústí na pravo postranní chodba, jež vede k t. zv. „Semmeringu“

nebo, „Lojbelskému průsmyku“. Cesta se vine v 3 serpentínách nahoru okolo obrovského sloupu s červeným povlakem k výšině a my vystoupíme k jednomu z nejkrásnějších míst jeskyně, jež má významné pojmenování: „**Belvedere**“.

S malé plošiny kocháme se překrásnou vyhlídkou. Uprostřed stojí na nezapomenutelnou upo-

Terstský maják na hoře Kalvarii.

mínku návštěvy císaře Františka Josefa a císařovny Alžběty dne 11. března 1857 pomník. Jest to krásná pyramida z černého mramoru, jež nese nápis:

„Heimkehrend von einem Triumphzuge, deßen Wege landesväterliche Huld und Milde unauslöschlich gezeichnet haben, weilten hier nach

Eröffnung der nun allerhöchst dero Namen führenden Grotte am 11. März 1857 FRANZ JOSEF I. und ELIZABETH.“*)

Na zadní straně pomníku jest nápis:

„Am 15. Juli 1883 haben Seine Majestät gelegentlich des Festes der 600jährigen Vereinigung Krain mit den Erbländern zur jubelnden Freude der hiesigen Bevölkerung die Grotte neuerlich mit ihrem Besuche zu beehren geruht.“**)

Na západní straně Belvederu upozorujeme hrozně rozeklanou, neschůdnou a temnou jeskyni, ohromným vchodem zející. Jest to příšerný „Tartarus“ (též Plutonova říše).***) Pojmenování jest zajisté velmi případně zvoleno, neboť tato jeskyně postrádá vůbec krápníků: jen temná scenerie holých skalních stěn dodává celému prostoru jakýsi příšerný ráz.

Vraťme se ku Belvederu. Východně od tohoto přijdeme ku 1½ metru vysokému, o samotě na vršku stojícímu stalagmitu, jenž se zove „Eremit“ (poustevník). Brzy dostoupíme vrchol t. zv. „Loj-belské hory“ a její malou plošinu. Na pravo vede postranní jeskyně do hlavní chodby jeskyně císařské.

---

*) Vracejíce se z vítězného válečného tažení, při němž prokazovali otcovskou blahosklonnost a péči, dleli zde po otevření jeskyně, nesoucí jejich vznešené jméno, dne 11. března 1857 František Josef I. a Alžběta.

**) Dne 15. červene 1833 ráčilo Jeho Veličenstvo při slavnosti 600 letého přivtělení Krajiny ku dědičným zemím jeskyni ku jásavé radosti zdejšího obyvatelstva opětně svojí návštěvou poctiti.

***) Jeskynní badatel Dr. Addolf Schmidl označil jež před tím (ve své genialní předtuše) tuto jeskynní partii a podzemní tok řeky Pivky jako klíč ku dalším větším objevům. A vskutku se podařilo houževnaté pílí několika jeskynních turistů v Postojně, že po ohromně namahavých a nebezpečných výpravách vyrvali podzemní přírodě zvláštní tajemství sensačními objevy, jež již Dr. Schmidl tušil. K těmto nejnovějším vymoženostem patří i později uvedená výprava na člunu z Velkého domu postojenské jeskyně do nově objevené jeskyně Otočské.

Františka Josefa; na levo otvírá se jiná poboční jeskyně, jež jest ku cti zasloužilého badatele R. z Löwengreifu po něm pojmenována.

Na druhé straně Lojbelské hory dostaneme se po krátkém sestupu na hráz a po malém výstupu opět na plošinu se skupinou sloupů a několika ohromných skalních útesů. Jeden z těchto

Sloupová vrata.

kamenných obrů nese jako imposantní sokl krápníkový sloup, jenž jest pro svoji podobnost soše sv. Štěpána též tak pojmenován.

V tomto místě přicházíme do severně vedoucí „Jeskyně Marie Anny“, kterouž se vine cesta na vrchol hory Kalvarie; celá tato partie oplývá

množstvím krásných krápníkových útvarů. Na levo zříme ohromně vysoká, mnohými červenohnědými záslonami ověšená podzemní sklepení, smuteční síně zvaná.

Podle t. zv. „bystřiny“ dostaneme se ku sloupu z oslňující bílé hmoty, na způsob žampionu vytvořenému a tak krásnému, že nemá rovna v celé jeskyni. Právem mu náleží jmeno „**brilliant**“. Vedle stojící sloup nese zdánlivě celou klenbu. Dále jest t. zv. „střecha“ velmi zajímavý útvar.

Odtud kocháme se skvostnou rozhlídkou, obrátíme li své zraky zpět. Dojem zvyšují obzvláště světelné efekty intesivních lamp u sv. Štěpána.

Četné množství rozmanitých krápníků, zvláště „sukovka“, „střecha s draperiemi“ a „veliký stan“ poutají svými zvláštními tvary naši pozornost. *)

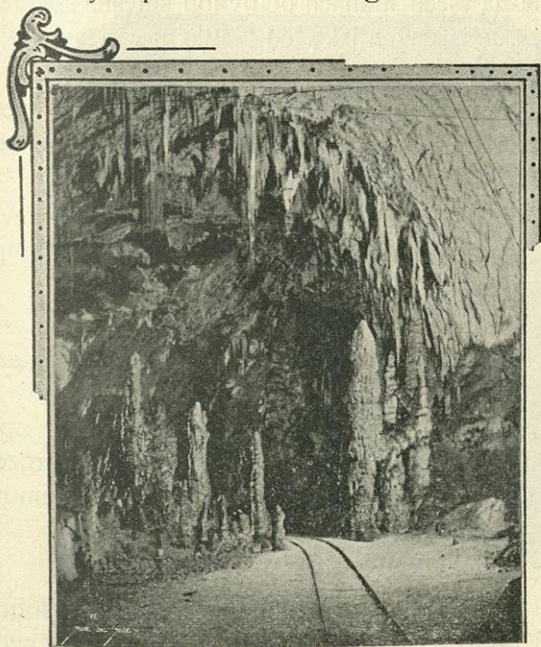
Nedaleko „velikého stanu“ počíná se jeskynní strop pnouti vůčihledě do výše. I cesta stoupá ponenáhlu do vršku; přicházíme na proslulou „**horu Kalvarií**“.

Ta jest bez odporu nejvelikolepější a nejpodivuhodnější část celé dosud známé jeskyně. Horu Kalvarii tvoří se 3 stran volně vystupující, a jen na severní straně ku skále přiléhající, asi 40 m vysoký pahorek. Naším očím nezjeví se snad jen několik osamělých sloupů, ne jen tu a tam nějaká stalaktitová ozdoba, nýbrž sta a sta sloupů, z nichž jsou některé přímo obrovských rozměrů, ve všech přechodech barev, od oslňující běloby až do tmavé červenohnědé: vše to tvoří

*) Dalším výsledkem nejnovějších výzkumů jest objevení severního pokračování jeskyně Marie Anny. Po neschůdných jícních přijde se do dvou ohromných síní, v nichž jest nahromaděný štěrk tak vysoko, že musí býti povrch zemský docela blízko. V nejnovější době byla odkryta jedna poboční jeskyně, pravá to pokladnice zářivě bílých a jiných různých a čistých krápníků. — K ochraně proti poškození byla hned pečlivě uzavřena.

před očima užaslého diváka scenerii, již musíme nezbytně prohlásiti za nejskvostnější krásu, kterou chovají podzemní divy na Krasu; a sotva by se našla na světě druhá jeskyně, jež byla by s to, zavoditi krásou s postojenskou Kalvarií. Svě jméno dostala tato jeskyně hned při objevení; fantasii objevitelů zdály se patrně býti sloupy a stěny zkamenělým průvodem na Golgotu.

Sloupové loubí.

Rozměry Kalvarie jsou přímo ohromné. Strop vznáší se nad vrchem ještě 17 metrů vysoko, tudíž přes 40 metrů nad úpatím pahorku.

Překlenuté prostranství rozpíná se na vše strany přes 200 metrů široko. — Výstup se západní strany od jeskyně císařovny Marie Anny jest dosti strmý.

Příšerná skalní ssutina s ohromnými balvany a mnoho drobného kamení tvoří spodek stráně. Avšak cesta nahoru vede po několika serpentínách pohodlně a bezpečně.

Ochranné podezdívky a železné zábradlí táhnou se dlouho až ku prvnímu oddílu hory Kalvarie, jež sestává celá ze tří teras. Při dalším výstupu zříme na všech stranách podivnou směsici skalních trosek, potažených jako led hladkým vápencovitým povlakem.

Bezpočetné stalagmity nejrozmanitějších velikostí, tvarů a skupin tvoří kolem dokola pitvornou stafáži; — bez odporu okouzlující scenerie.

Tuto nevypsitelně vznešenou podívanou zvyšují vábivě a účinně ještě oslňující elektrické lampy upevněné v obrovském tom prostoru.

Na vršku hory Kalvarie působí na nás teprve nejvelikolepější celkový obraz mohutným, nezapomenutelným dojmem. Nejskvostnější detaily tu dělají jen málo efektu. Speciálně můžeme upozorniti na: velikou bystrinu, papouška, hrozen, zkamenělý les, t. zv. Terstský maják, „Noemovu archu“, „veliký oltář“ atd.

Nahoře jest několik lavic k odpočinutí.

Po odpočinku sestupujeme pohodlně dolů k jihu. Mezi mnohými malými stalagmity dostaneme se na úpatí třetího návrší. S malé terasy můžeme se opětně pokochati nezapomenutelně krásnou rozhlídkou na čarovně elektrickým světlem ozářené scenerie nižšího pahorku. Skupina mocných sloupů, která se pne na způsob věže ku výši, slove „Milánský dóm“.*)

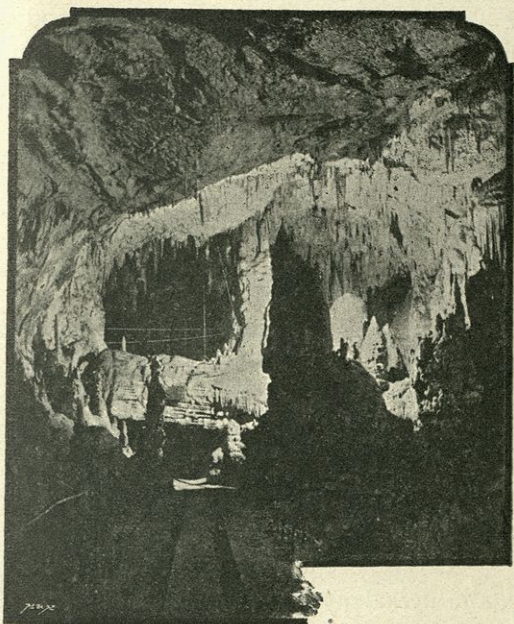
*) Tato partie byla již několikráte vymalována. Věrný olejový obraz nachází se v geologickém oddělení c. k. dvorního musea ve Vídni. —

Tato partie jest dle uznání většiny návštěvníků jednou z nejkrásnějších scen celé jeskyně. —

Na úpatí druhého vršku vidíme na pravo od cesty zvedati se největší krápníkový sloup v jeskyni; jest 10 m vysoký. —

Dále uzříme pěkný stalagmit, „Sv. Mikuláš“ nazvaný, a ještě dále nápadný útvar „lysou lebku“.

Překocený sloup.

Odtud počínaje vede cesta dosti příkře dolů k úpatí Kalvarie.

Jelikož jest celkový dojem na první návštěvníky příliš velkolepý, příliš mohutný, než aby mohli lehce hrou své fantazie sledovati podrobnosti jednotlivých podob, jsou tu vyjmenovány z ohromné spousty útvarů jen nejnádhernější. —

Naše cestička vine se chaosem rozbitého sloupoví a my přijdeme po zajímavém sestupu opět na rovinu, a zároveň ku konci 1561 metrů dlouhé jeskynní dráhy.

Příjemnost této podzemní dráhy uplatní se vlastně teprve nyní po delší procházce. Sedneme na vůz a jedeme pomalu „anglickou kuchyní“, dále skrze „sloupoví“ k převrácenému sloupu, jenž leží napříč jeskynní chodby a pod nímž vedou koleje. Tento převrácený sloup má v průměru 4·5 m; na něm jest vytvořen jiný, nový sloup, v průměru 2 metry měřící.

Dle toho, že podle konaných pokusů a pozorování vyroste průměrně za 10 let 0·5 mm krápníku, lze si učiniti přibližný pojem o stáří postojenské jeskyně.

Jaká obrovská doba to asi byla?

Jdouce od překoceného sloupu dále, přijdeme k t. zv. „mapě“, ku „strážní budce“, a okolo zajímavých „bratrských sloupů“ do prostranné skalní jeskyně, kdež zahlédneme na levo vchod do poboční jeskyně.

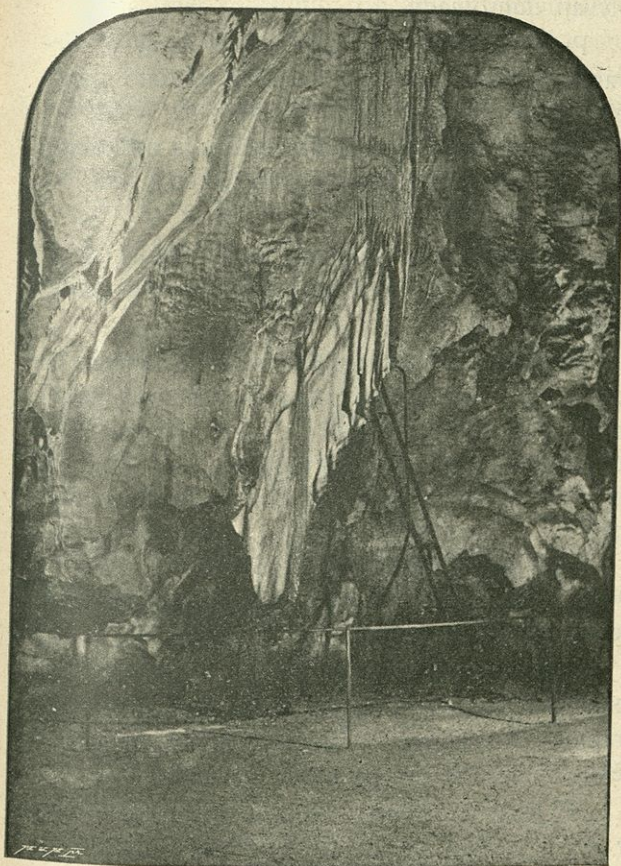
Otevřevše nejprve železná mřížová vrata, vstoupíme do jeskyně arcivévody Jana.

V té nacházející se krápníkové útvary mají původní nezkalený lesk a záři. Ježto nejsou všude místa úplně schůdná, není tako jeskyně způsobilá pro návštěvu širšího obecnstva. Vstup jest dovolen jen menším společenstvem po zvláštním přihlášení. Naše podzemní pouť chýlí se ku konci.

Cestou povšimneme si ještě „turecké šavle“, „rybárny“ s pitvornými útvary: „ploskatice“ a „mořský rak“; dále „zlatého rouna“, „spícího lva“, „velikého vodopádu“, pak t. zv. „jízdní“, 10 m vysoké síně, kdež se nachází na levé straně světznámá „záslona“ nebo „opona“.

Tato nepřekonatelně krásná stalaktitová ozdoba vytvořila se na levé stěně nejkrajnější hrany vyčnívající skalní římsy.

Opona (zástlona).

V délce téměř 3 metrů, dle výběžků hran 40—75 cm od stěny odstává, v průměru 8 mm všude dokonale průsvitný, visí tento čarovný krápníkový tvar se stěny dolů, podoben jsa na levo

zpola odhrnuté oponě s nejkrásnějšími záhyby. Barvy jest zářivě bílé; spodní okraj má však veskrz 10 cm širokou jakoby krajkovou obrubu, oranžovou, světloučervenou a hnědou, kteréž barvy splývají dohromady.

Pro svou velikost, čistotu, hru barev a překvapující krásné uspořádání záhybů jest tato opona nejkrásnějším krápníkovým útvarem na světě; byť i leckterá známá jeskyně měla ledajakýs velikolepý útvar, oponu nepřekoná krásou žádná z nich na světě.

Od opony dále spatříme ještě několik skvostných útvarů, t. zv. „rudé moře“, „velikou a malou cypřiš“, a. j. v.

Nedaleko nejrozsáhlejších sálů dostaneme se zpět k t. zv. „hrobu“ do známých místností, neboť se zde zase spojuje chodba s onou, kterou jsme po prohlídce jeskyně císaře Františka Josefa opustili, abychom se ve zmíněném velikém kruhu vrátili zpět.

Teď to jde v rychlém tempu k východu; v Dómu všimneme si místa, kde dopadá zevnější denní světlo na podzemní běh vody.

Prohlídka zabrala celé dvě hodiny času. Před zevnějším vchodem nabízí nám prodavač malé krápníky ku koupi. I slepí jeskynní brouci a někdy i macarát jeskynní jest k dostání.

V jeskyni panuje stejnoměrná temperatura (v létě i v zimě stejná) asi 8—9° Reaumura.

Ač jest návštěva pro cestující velmi pohodlná, musí věnovati každý postojenské jeskyni i nejbližšímu okolí dosti času, aspoň celý den, jede-li od severu k Terstu. Nikdo však nelituje vynaloženého času, neboť velikolepostí celku a krásou jednotlivostí stojí postojenská jeskyně v popředí

a žádná představa není s to, vystihnouti to, co tu oko spatří.

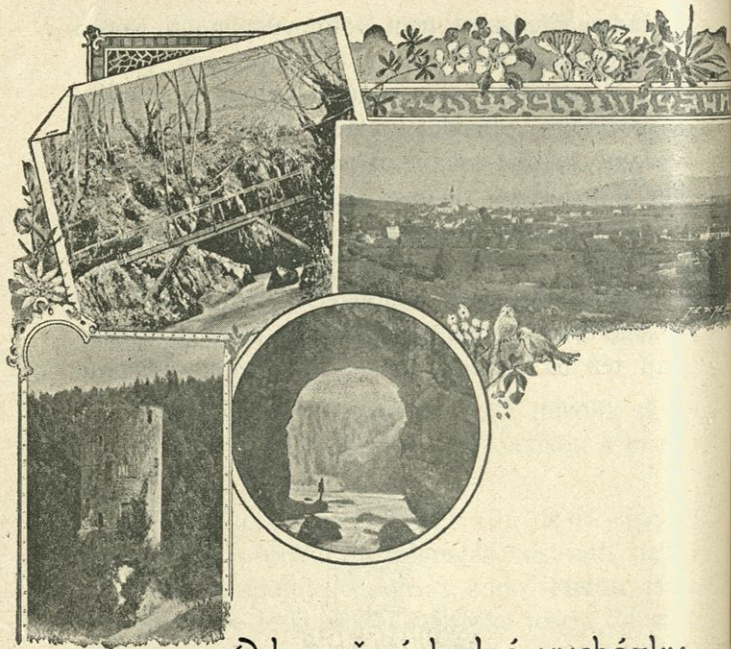
Mimo toho jsou peněžní výlohy v poměru s požitkem přírodních krás, jichž postojenská jeskyně, jakož i ostatní památnosti vnitřní Krajiny skýtají s dostatek svým návštěvníkům, pranepatrné.

Jeskynní pokladník udílí ochotně rady ohledně návštěvy jeskyně; rovněž tak i vrátní v postojenských hostincích a hotelech. Vstupenky*) lze dostati buď přímo u pokladníka, nebo je objednájí též na žádost cestujících zřícenci v hotelu.

---

*) Viz sazbu cen na zadní straně obálky.

Odporučení hodné vycházky a výlety z Postojny.

Kratší vycházky.

1. Výstup ku zřícenině hradu Postojny na Soviči (1 hod.).
2. Návštěva *postojenské jeskyně* (2½ hod.).
3. Návštěva *Otočské jeskyně* (2 hod.).
4. Vycházka pěšky k *Pivské jeskyni* (slovinsky Pivka jama) a *Černé jeskyni* (Črna jama) (4 hodiny).
5. Vycházka pěšky (5½ hod.) nebo vyjížďka vozem (4 hod.) ku *jeskynnímu hradu Luegu*.

Další výlety.

1. Výstup na *Nános* (celodenní partie).
2. Výstup k *Javorníkému pohoří* (8 hod.).
3. Jízda vozem ku *přírodnímu mostu u Sv. Kanciána* a k *jeskyním knížetě Windischgrätze* v Haasberských hvoz-

dech; zpáteční jízda přes Haasberg, Planinu a návštěva jeskyně *Kleinhäusel* u Planiny (7–8 hodin).

4. Opětná vyjížďka do Planiny a Laze (celodenní partie) k návštěvě údolí: *pod stenami*, *mrzla jama* (studená jeskyně), *vranja jama* (vrání jeskyně) jakož i *Škednjenca*. Odpoledne výstup na vrchol *Starohaasberské hory* (pohodlně 3 hod.). Krásné panorama.

5. Jízda vozem do Cirknice ku prohlídce *Cirknického jezera* a jícnové jeskyně *Karlovice* (6–8 hod.)

6. Jízda dráhou nebo vozem ku prohlídce c. k. *hřebčince v Prestranku* (3 hod.).

7. Jízda vozem do Idrie a návštěva c. k. rtuťových a rumělkových dolů (celodenní partie).

Označené doby obsahují již i zpáteční cestu.

Otočská jeskyně.

Pod mostem, vedoucím přes řeku Pivku do Velikého Otoku, rozevírá jeskyně, vyobrazená na straně 11 svůj hltavý jíceu, v němž řeka mizí.

Ve „velikém dómu“ postojenské jeskyně lze opět zříti vodu, při povodni s hlukem se ženoucí; rychle ku předu spějíc, teče řeka severním směrem skalnatým jeskynním řečištěm. Již roku 1850 pronikl jeskynní badatel Dr. Schmidl se svým synem ve člunu přes 580 metrů po proudu. Ač tehdy Schmidl neučinil žádných zvláštních objevů, potvrdily se přece později jeho nápadně správné domněnky, neboť jeho publikace o této podzemní výpravě na člunu obsahují následující slova: „Jízda končila v hlubším, asi 12 m. v průměru měřícím jezírku, kdež se strop tak hluboce nad vodní hladinou schyloval, že, ač byl tehdy stav vody velmi nízký, nebylo možno s člunem dále proniknouti, i kdybych byl ulehl na dno člunu.“

Před touto záslonou a pod svisle visícími skalními útesy plovalo množství trámů, špalků a jiných kusů dřev, jež byly povodní až sem zaneseny.

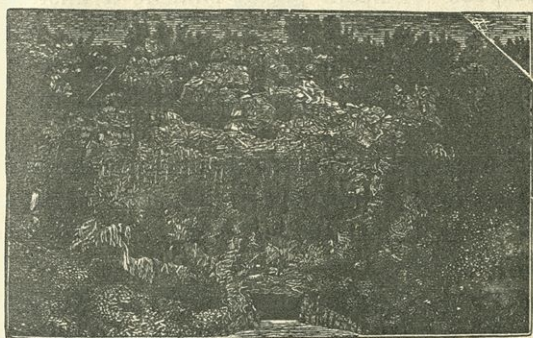
Tok řeky směřuje celkem k severu a nalézá se ve svém dalším běhu velmi blízko bodů „Bassin“ a „Tartarus“ v horní části suché jeskyně. Spojení t. zv. „bassinu“ (nádržky) t. j. vodou

vyplněné prohlubně s řekou jest nepopíratelné, neboť při rozvodnění Pivky vystupuje voda z nádržky ven a vyplňuje celou konečnou část jeskyně v t. zv. „Tartaru“.

Dále píše Schmidl:

„Mezi jiným jsem zvěděl r. 1851 od jeskynního průvodce Čiče v Postojně, že i on přišel jednou se svým člunem po proudu Pivky tak daleko, jako já; nad oním posledním jezírkem odkryl však ve stěně otvor, jímž prolezl a přišel do dalšího prostranného kanálu.

Vehod do otočské jeskyně.

Vysoký stav vody mi však tehdy nedovoloval, bych se přesvědčil o pravdivosti jeho výpovědí.“

A vskutku podařilo se r. 1890 několika odvažným jeskynním turistům postojenským vniknouti do těch míst.

Dílem ve člunu, dílem po skalnatých březích jeskynního řečiště řeky Pivky pronikli po proudu a konstatovali na této poněkud dobrodružné podzemní cestě souvislost mezi postojenskou jeskyní a r. 1889 nově objevenou jeskyní u Otoku.

Dne 2. srpna 1902 zkoumali pánové dr. Beno Wolf, soudní přisedící z Braubachu a státní ná-

vladní dr. Langenhau z Drážďan. Za průvodce, vlastně za pomocníky si vzali zkušeného Antonína Šibenika z Postojny a Vilharja z Vel. Otoku.

Pro pohodlí měli velmi praktické plátěné čluny, na nichž bylo lze v pádu potřeby lehce se přeplaviti. Nejdříve provázal Šibenik dr. Wolfa a dovedl ho na bezpečné místo. Vraceje se ku zbylému dru Langenhau-ovi, byl stížen neštěstím. Narazil hlavou na vyčnívající úlomek skály a převrhl se i s člunem do vody.

Dr. Langenhau a průvodčí Vilhar tušili nějaké nebezpečí. Poslední plaval zmužile k místu, kde se nalézal o samotě dr. Wolf. Po dalším hledání vytáhli Šibenikovu mrtvolu z vody; rána na hlavě svědčila, že upadl po úderu v bezvědomí do vody.

Lehce si lze představití postavení dra Wolfa, ponechaného svému nemilému osudu v podzemí. Aniž by byli pokračovali ve zkoumání toku řeky Pivky, odjeli cizinci zpět do Německa.

Pro návštěvníka jest popsána taková cesta do Otočské jeskyně jen k vůli zvláštnosti jejího objevení; přístupnou byla tato jeskyně učiněna odkopáním hořejší půdy. Za příčinou snažšího příchodu ku nynějšímu vchodu do jeskyně upravena jest do Velikého Otoku dosti dobrá cesta od mostu nad vtokem Pivky u Postojny.

Několik kroků dále jest poblíže kostela zřízena promenádní cesta stoupající po pravé straně pahorku. Jdouce podél tohoto pahorku, dorazíme asi za 20 minut k úbočí, kdež se nalézá vchod do té panenské jeskyně. Pěkně upravené cesty, skvostná, na několika místech přímo umělecká, každému přístupná krápníková ozdoba, vždy čistý vzduch a též příjemná temperatura charakterisují tyto podzemní prostory. Nejzajímavější partie

Otočské jeskyně jest vysoká terassa, t. zv. „Belvedere“, s kteréž lze zříti hučící vody v hloubce proudící řeky. K tomu místu dospěli, jak bylo svrchu řečeno, postojenští badatelé ve člunu na podzemním toku řeky Pivky.

Po proudu lze se prý dostat ještě dále; jízda jest prý však velmi příšerná.

Z Belvederu jest nám zase po téže cestě až na malé změny zpět se vrátiti, kterou jsme se ubírali z počátku. Ku pohodlné prohlídce a obchůzce po jeskyni jest třeba asi $\frac{3}{4}$ hodiny.

Pivka jama (jeskyně Pivky)

u Postojny.

Kdo jest s to, věnovati návštěvě notraňských (Notranjsko = vnitřní Krajina) přírodních krás v Postojně několik dní času, ten nechť neobmešká podniknouti následující partii, k níž potřebuje dohromady 4 hodiny času; 3 hod. cesty a 1 hod. ku prohlídce. Nezbytno však jest, vzíti s sebou obeznaného vůdce. Cesta vede na úpatí hradu z počátku na západ, dále nad postojenskou jeskyní; blízko Otočské jeskyně točí se na sever. Na jihozápadní straně vypíná se charakteristický „Nanos“ 1300 m vysoko. Cesta jest téměř rovná, ale kamenitá, jako všechny neurovnané cesty. Nízké křoví vroubí úzkou lesní cestu po obou stranách; konečně vystoupíme do jedlového, stinného lesa. Uprostřed stínů rostoucích zde stromů přijdeme ku vchodu t. zv. „Černé jeskyně“ (slovinsky Črna jama, německy Magdalenen-Grotte.)*)

*) Na úpatí hory Sv. Magdaleny jest též jedna propast, německy „Magdalena-Abgrund“ zvaná, jež vede ku podzemnímu toku řeky Pivky; nahore jest 4 m dlouhá a 2 m široká, ale přes 70 m hluboká.

Tato jeskyně proslula jakožto naleziště zvláštní jeskynní zvěřeny, totiž bezokých brouků a slepého macarata jeskynního „*proteus anguineus*“.

Tmavé jeskynní prostory nejsou však způsobilé ku pohodlné prohlídce.

Nedaleko odtud, téměř u cesty, zeje příšerná propast, „Ruglovca“ zvaná, pro příkrost svých stěn se žádné strany dostupná a mimo toho žádné podzemní procházky nemající.

O něco dále na sever šklebí se obrovská propast „Pivka jama“ se svým příšerným jeskynním jícnem řeky Pivky v hloubi 64 metrů. Se severní strany vede stupňovitě upravená cesta dolů až ku žebříkovému sestupu, po němž jest radno jíti jen lidem bez závratí. Nad tímto sestupem lze již zřítí dole hučící podzemní řeku. Scenerie této ohromné přírodní propasti jest piktorně velikolepá; zvláště zajímavý jest pohled z hloubky nahoru proti dennímu světlu.

Podzemní tok řeky Pivky byl zde roku 1885 od jeskynního badatele c. k. vládního rady Františka Krause zevrubně vyšetřen. Při tom byla pány Szombathyem a Putickem vyměřením stanovena délka toku řeky Pivky 880 metrů, která tvoří část vzdálenosti mezi Postojnou a Planinou. Po řece není možno dostat se dále ani po proudu ani proti proudu. K tomu účelu musila by býti dříve vylámána skála. Na zpáteční cestě do Postojny zahňeme se od jmenované „Črné jeskyně“ ku velikému Krasovému úbočí „Jeršanova dolina“ zvanému a vrátíme se po této poněkud lepší cestě se severní strany do Postojny.

Jeskynní hrad Lueg.

(Slov. Predjama.)

Pokud se týče romantické proslulosti, stojí jeskynní hrad Lueg mezi rakouskými hrady v popředí svou polohou, dobrodružným osudem posledního Luega „Erasma“, pak vybájenými chodbami, jež prý vedou ze starého hradu do pohoří atd.

Přece jest však málo hradů tak zřídka navštěvováno, jako Lueg, protože jest málo znám.

Výlet do Luegu doporučuje se všem návštěvníkům Postojny a okolí.

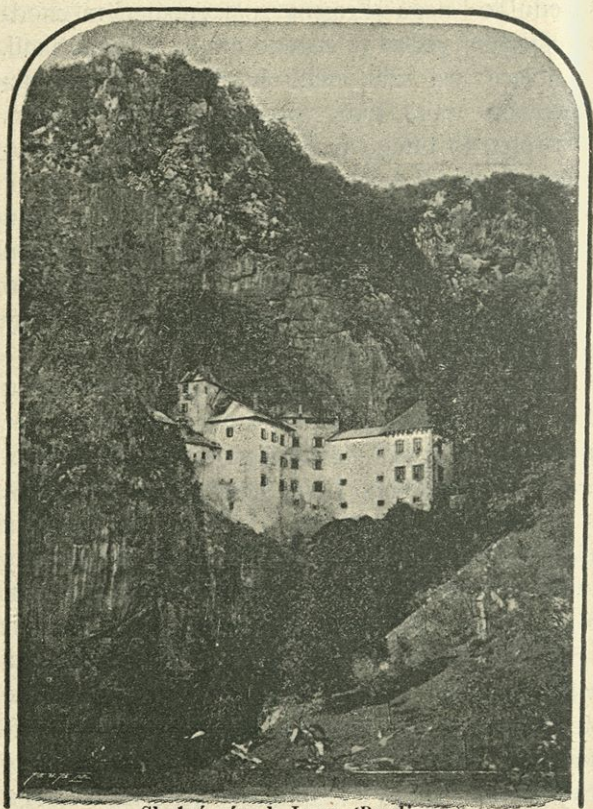
Výletníci mají na vybranou, jíti do Luegu buď pěšky 2 $\frac{1}{2}$ hodiny přes Veliký Otok, Zagon a Pristavu, nebo dojeti vozem až do Dilce po říšské terstské silnici a odtud podél obecní cesty do Londolu a Luegu.

Obě cesty jsou velmi příjemné, neboť vedou střídavě lučinami, pustinou a lesem; při tom je zajímavě pozorovati, jak ostře se všudy různé vegetace vápenité půdy od bujné flory pískovcové půdy.

Rytířský zámek Lueg spatříme však teprve v největší jeho blízkosti a sice se hřbetu nízké hory zvané Schmiedberg; zde otevře se překvapeným očím cizince vyhlídka na obrovskou skalní jeskyni; z níž vyčnívá, mohutnými útesy vápenitými jsa zasláněn, hrad Lueg. V tom okamžiku máme nádherný požitek pozorování historicky nejzajímavější památky Krajiny ze středověku; ale i nový zámek, jakož i krápníkové jeskyně v Luegu skýtají mnoho zajímavostí.

Nyní patří Lueg, jakož i Haasberg a Logatec s příslušnými hvozdy knížeti Windischgrätz. Již roku 1580 byl pod panstvím hrabat Cobenzlových zřízen ze starého jeskynního hradu nový, jenž jest většinou vystravěn na zdivu starého histo-

rického hradu. Výletem do Luegu doplní cizinec měnivý obraz krajinských přírodních krás; domácím lidem poskytuje tento výlet příležitost, za laciný peníz a v krátkém času navštívit přírodou a dějinami proslulé místo. — Podnikavým turistům doporučuje

Skalni zámek Lueg (Predjama).

se zvláště výlet pěšky z Postojny přes Veliký Otok a Zagon do Luegu, končící výstupem na mohutnou horu „Nanos“, odkud lze se pokochati rozhledem na modrou Adrii a na daleké poloostrovy Istrijské.

Planina a zámek Haasberg.

Planina leží asi 8 km severně od Postojny na čile navštěvované říšské silnici, z Lublaně do Terstu vedoucí.

Po otevření jižní dráhy r. 1857 vymizel z Planiny čilý ruch povoznické stanice; nyní zbývá Planině jen její nádherná poloha a krása okolí. Pohoří, věnčené lesy, vroubícemi kolem dokola rozkošnou planinskou kotlinu, skrývá ve svém nitru mnoho zajímavostí. Planina (1240 obyvatelů) jest pro své zvláštní přednosti podnebí, lesů, vzduchu a vody velmi oblíbeným letovištěm obyvatelů Terstu, Poly, Gorice a Rjeki.

Cizinec nalezne dobré zaopatření a ubytování v několika hostincích, udrževších se ze starších dob. Poštovní úřad a sousední stanice jižní dráhy Rakek sprostředkují spojení.

Planinou vedou 2 rovnoběžné silnice; spodní jest starší, na staré vojenské silnici založená. Když však musila býti tato za příčinou podzimních povodní řeky Uncy výše přeložena, povstala hořejší silnice.

Městys jest téměř $\frac{1}{2}$ hodiny dlouhý a sestává z Horní a Spodní Planiny.

Mezi pěknými domy vypínají se 2 kostely a jedna kaple. Sv. Marii zasvěcený poutnický kostelík leží nad kaplí, skryt jsa v lese. Při jízdě z Postojny spatříme nejdříve tento kostelík.

Okresní silnice z Planiny ku stanici Rakeku vede šikmo údolím ku protější stráni.

Přes řeku Uncu jest vystavěn pevně zděný most se třemi průlomy. Na levo vede cesta k Rakeku, na pravo ku zámku Haasbergu, okrášlujícímu svou pěknou polohou celé údolí. Přední fronta skvostného zámku jest obrácena proti jihu.

Na této straně nalézá se i vjezd, jakož i široký vchod. Na konečných pilířích rampy jsou pěkné sochy kozorožců, jichž originály již dávno vymizely z panských hvozdů.

Nádhernou promenádou z Haasbergu přijde se romantickým mlýnským údolím (něm. Mühlthal) zpět do Horní Planiny.

Zámek Haasberg patří knížeti Hugovi z Windischgrätzů; knížecí rodina používá ho za letoviště.

Ku zříceninám starého hradu Haasbergu vede nahoru krásná lesní cesta. Tento hrad stál na temeni stejnojmenného pohorku;*) při stavbě nového zámku na úpatí vrchu bylo prý použito zdiva starého hradu. Hrad se sřítíl za zemětřesení, jež postihlo dne 26. března 1511 celou okolní krajinu, a jemuž padly za oběť hrad v Lublani, jakož i hrady Auersberg, Polchův Gradec a. j.

Jeskyně „Kleinhäusel“ u Planiny.

(Slov. Malí grad.)

Na nejzazším jižním cípu planinského údolí, zvláštního to útvaru bez východu a vchodu, stojí ještě do dnes nejvýše romantická a historická strážní věž bývalého hradu Kleinhäusel-u.**) S hlavní silnice vede okolo posledního domu v Horní Planině pohodlná cesta kolem zříceniny až ku pile knížete Windischgrätze. Přesedše okolo pily a přes úzkou lávku, položenou přes mlýnské

*) Ač není vrch vysoký, má krásnou vyhlídku na okolní hory, Julské a Kamnické Alpy a na cirknické jezero.

**) Hrad Kleinhäusel patřil tehdejšímu městskému hejtmánovi terstskému Kašparu baronu Rauberovi. Ten zde přechovával tak dlouho vojsko, až se mu podařilo vypátrati úkryt psance Erazma z Luegu a lstivým způsobem se ho zmocnit r. 1484.

strouhy, spatříme v pravdě nádhernou scenerii. Jest to romantický vchod jeskyně „Kleinhäusel“ na úpatí 70 metrů hlouboké skalní propasti.

Střelecká společnost z Planiny má zde krásně položenou střelnici.

Vraní jeskyně.

Po několika krocích přes vodovod pily přijdeme ku vchodu ohromného jeskynního jícnu.

Na základě nejnovějších, od c. k. lesního inspekčního komisaře a jeskynního badatele V. Puticka provedených měření má tato jeskyně

podzemní spojení s jeskyní postojenskou (na západu) a jednou chodbou s cirknickým jezerem (na východ). Tyto dvě označené spojující jeskyně stýkají se spolu asi 350 m od vchodu.

Druhý podzemní přítok cirknického jezera prýští v dříve jmenovaném mlýnském údolí četnými prameny.

Schůdný jest jen krátký kus té zvláštní jeskyní gallerie na pravém břehu, dlouhý asi 670 metrů. Přeplavivše se člunem na levý břeh, můžeme podniknouti ještě další pouť pěšky. Dále jest možno jeti jen ve člunu.

V těchto podzemních prostorách nachází se jen málo krápníků. Několik párů jeskynních hobů hnízdí každoročně ve skalních děrách ohromně vysokého klenutí a tráví zde osaměle život.

Podobně jako jeskyně Kleinhäusel v horním údolí, tvoří „Vranja jama“ (vranní jeskyně) na východu této kotliny pozoruhodnou zvláštnost. Dostaneme se tam podél staré silnice zeleným údolím, kdež si v první vesnici, skrze niž musíme jíti, najmeme průvodčího. S tím nastoupíme cestu ku stanici „Pod stenami“ a prohledneme si technicky zajímavé „katavotrony“ k odvádění vody při povodních.

Odtud dorazíme v $\frac{1}{2}$ hodině ku „Vranní jeskyni“, k níž musíme nejdříve sestoupiti 85 m hluboko. Tento sestup patří k nejvděčnějším partiím na Krasu.

Je-li řeka Unca v planinském údolí rozvodněna, jest i dno vranní jeskyně zatoupeno vysoko vodou.

Jeskyňě sv. Kanciána (slov. Škocijan) v Haasbergských lesích*) s velikým přírodním mostem.

Ty patří vlastně k podzemním odtokům proslulého cirknického jezera a měly by býti uvedeny až v odstavci, pojednávajícím o jeho podivuhodných vlastnostech.

Protože se však spojuje tato partie obyčejně s výletem z Postojny do Planiny, uvádíme je na tomto místě. Mimo toho vyžaduje výlet k „Cerknickému jezeru“ o půl dne více času.

Nejlépe jest, jede li se z Postojny vozem do Maunic po krásné lesní silnici. Cestou můžeme konati zajímavé pozorování, že jest v krásných a stinných jedlových lesích tentýž útvar pevné půdy jako na jih od Postojny na vlastním vegetací chudém Krasu. Proto musí vymizeti každá pochybnost, že by nebylo lze provésti zalesnění pustých míst na Krasu, jak bylo často souzeno. Vysoké jedlové pně chrání a zastíňují bujnou vegetaci podél celé cesty tohoto výhradně skalnatého terrainu, čímž udržují skrovnou půdu pohromadě.

Po jednohodinové jízdě dorazíme ku malebnému a zvláštnímu objektu „velikému přírodnímu mostu“.

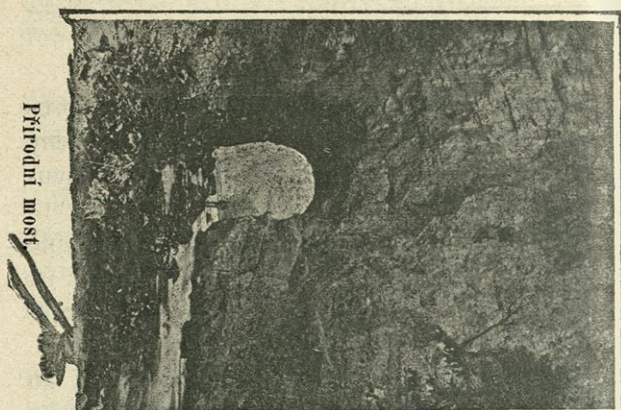
V hustém houští nalezneme nahoře zříceniny kaple sv. Kanciána.

S podivením pozorujeme, že se nalézáme nad lučinatým udolím, jež se zdá býti příkrou skalní stěnou uzavřeno.

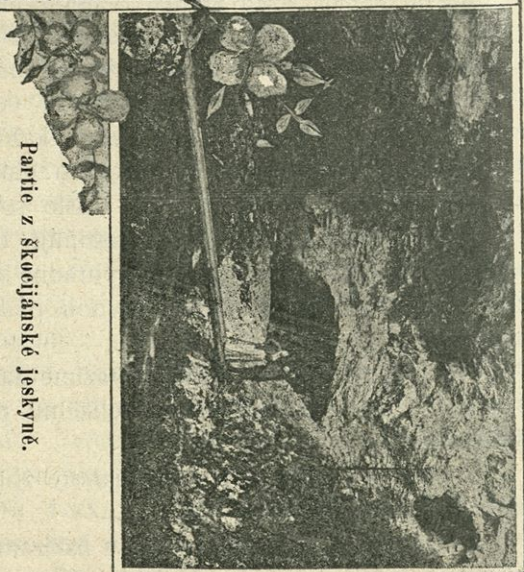
---

*) Na rozdíl od jeskyň sv. Kanciana u Divači na řece Rjece v Přímoří.

Na protější straně zeje hluboká propast a naproti ní obrovský jeskynní jícen, do nějž se po největší část roku vlévá hučící bystřina. Při

Přírodní most

Partie z škočijánské jeskyně.

bližším ohledání seznáme však, že jsme stáli na široké cestě imponantního skalnatého klenutí „přírodního mostu“, přes nějž vede nově založená lesní cesta.

Z údolí pozorován, tvoří tento skalní most úplné klenutí 19 m vysoké, 4-8 m hluboké; celá skalní hmota jest 43 m vysoká a 52 m široká.

Jen známá „Prebitschtor„ v Čechách a most „Veja“ ve Veronsku mohou se postavit po bok, co se velikoleposti scenerie týče, sv. Kancianskému skalnímu mostu, před nimiž však má posléze jmenovaný rozhodně různé přednosti.

Řečeným lučinatým údolím teče potok skrze mostové oblouky a mizí naproti v jeskyni, již jest shora viděti.

U paty pravého mostového pilíře mizí již část vody do země se slyšitelným bubláním. V suchých letech zmizí zde téměř celý potok, tak že jest možno, suchou nohou pod mostem přejíti. Protější jeskyně skýtá jen málo zajímavostí a jest těžce schůdná. Překvapí jen to, že lze jedním otvorem vylézt ven jako oknem.

Řečený potok patří k oněm vodám, jež v t. zv. mlýnském údolí u Planiny opět vyvírají, byvše za svého podzemního běhu značně sesíleny. Horní tok řečeného potoku jest napájen z uvedených jeskynních zřídél, o nichž bylo vypátráno, že jsou odtoky cirknického jezera.

Lučinaté údolí se zužuje čím dále, tím více a končí skalnatou propastí se strmými stěnami, jejímž pokračováním jest prostranná jeskyně, táhnoucí se do pohoří.

Sem vniknouti jest velmi nebezpečno, protože jeskynní potok zabírá celou půdu. Za to přijdeme na výši lesní cesty na mýtinu, kde se končí cesta vozem. Návštěvníku rozevře se tu rozkošná scenerie.

T. zv. „malý přírodní most“, nejvýše rozmilé přirozené klenutí, přepíná směly obloukem 55 m hlubokou propast. V celku je tu 6 vedle sebe těsně ležících propastí, jež povstaly spadnutím

jeskynního stropu. To nám budiž poučením a vysvětlením, jak povstávají kotlinová údolí na Krasu. V první propasti jest pěkná cesta, vedoucí přes spousty drobného stěrku do hloubky. Jdouce po této cestě, přijdeme ku podivně prorvaným prostranstvím chodeb jeskyně sv. Kanciána, nebo ku knížecím Windischgrätzským jeskyním.

Jsou to: „jeskyně princezny Kristiny“, „princezny Alexandry“, „prince Huga a Arnošta“, všechny vesměs po pěkných cestách dobře přístupné. První jest chráněna před svévolným poškozením krápníků zavěracími dveřmi, ostatní jsou návštěvníkům otevřeny. Jeskyně prince Huga vede po proudu téměř 1000 m dále ve směru ku vodním jeskyním u cirknického jezera.

Ku prohlídce její horní části jest třeba člunů. Pohled z hloubky uvedených propastí, zvláště pod malým přírodním mostem jest krásný a nejvýše romantický.

Zpáteční cestu vozem nastoupíme po téže silnici; jest však radno, jeti do Postojny přes Maunice a Planinu.

Cirknice s proslulým cirknickým jezerem.*)

Zdrží li se kdo déle v Postojně, nechť neopomine podniknouti celodenní výlet do Cirknice.

Jeti lze buď vozem přímo přes Maunice, nebo, jak většina cizinců obyčejně jezdí, rychlíkem z Postojny do Rakeku a odtud vozem do Cirknice (asi $\frac{1}{2}$ hodiny jízdy), a odpoledne v $\frac{1}{2}$ 7 hodině večerním rychlíkem do Postojny zpět. V Rakeku

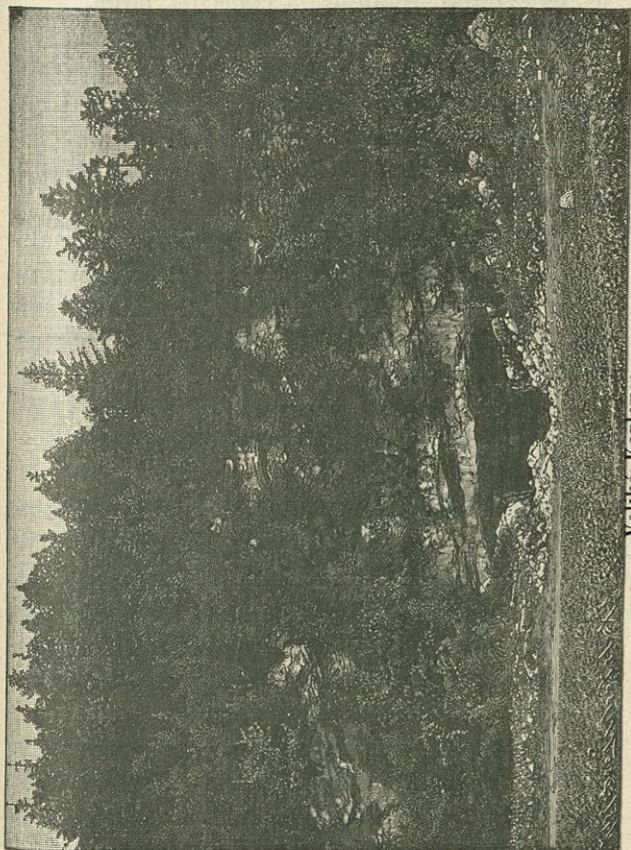
---

*) Výška nad adriatickým mořem obnáší 555 metrů.

lze najmouti vůz za laciný peníz v restauraci naproti nádraží v každé době.

Cirknice jest pohostinné městečko s 1480 obyvateli. Pěkný kostel, obklopený starými pevnými tureckými valy, tvoří středisko světově známého

Velká Karlovca.

městečka. Blízko Cirknice jest zřícenina hradu Turnlačku, dále předhistorické naleziště „Gradišče“. Jmeno Cirknice odvozeno jest asi patrně od slova kostel; slovinsky jmenuje se totiž kostel cerkev, církvíca.

Úhledně stavěné domy svědčí o blahobytu občanů; v několika dobrých restauracích nalezneme příjemný odpočinek.

Pravá zvláštnost Cirknice jest sousední a a přírodoplyně proslulé cirknické jezero, o němž se již Strabo zmiňuje: „Trajectus montis esta Tergesta, vico Carnico, ad Lacum Lugeum.“

Jak známo, patří toto pamětihodné jezero k největším zvláštnostem Krasu. Tvoří kotlinu bez východu a bez vchodu, již přechází na jihu zalesněný horský uzel „Javornik“, na severu bezlesé, mohutné, skalnaté vrchy Slivnice.

Na východu a na západu jest nakupeno mnoho vrchů, jež nutno považovati za přirozené hráze mezi sousedními stoupňovitými údolími, pod nimiž leží vždy dotyčně odpovídající jeskyně s přítokem neb odtokem vody.

Jezero má dosti nepravidelný tvar, jenž jest částečně zakryt jedním poloostrovem a třemi menšími ostrovy.

Při velikém stavu vody zabírá jezerní hladina plochu ani 4500 ha, při čemž obnáší průměrná hloubka vody asi 3·6 m. Dno jezera netvoří, jak u jiných horských jezer z pravidla bývá, hluboká propast, nýbrž proti jihu mírně nakloněná rovina, prorvaná jen na několika místech nálevkovitými otvory a rozbrázděná třemi potoky.

Proto sluší považovati cirknické jezero vším právem za zaplavenou rovinu, se kteréž se voda následkem nedostatečného odtoku přirozenými otvory každý rok úplně neztrácí.

Dno jezera jest vlastně po celé své rozloze vrchní řečiště. Některé skryté prameny vyznamenávají se tou zvláštností, že slouží při déle trvající suchu za odtok vody. Všeobecný odtok jezerních vod děje se v severozápadním směru

jeskyněmi k Planinskému údolí, kdež se vody opět objeví v mlýnském údolí. Domněnka, že by se část vod z cirknického jezera vlévala přímou cestou jeskyněmi do Lublaňského močálu, jest vyvrácena nejnovějšími výzkumy Putickovými.

Při vysokém stavu vody v cirknickém jezeře dosahuje voda v severozápadní části uzavřeného údolí až ku jeskynnímu vchodu do „Veliké Karlovce“. Do tohoto jeskynního jícnu, jakož i do sousední „malé Karlovce“ hrnou se mohutné potoky pod pohoří.

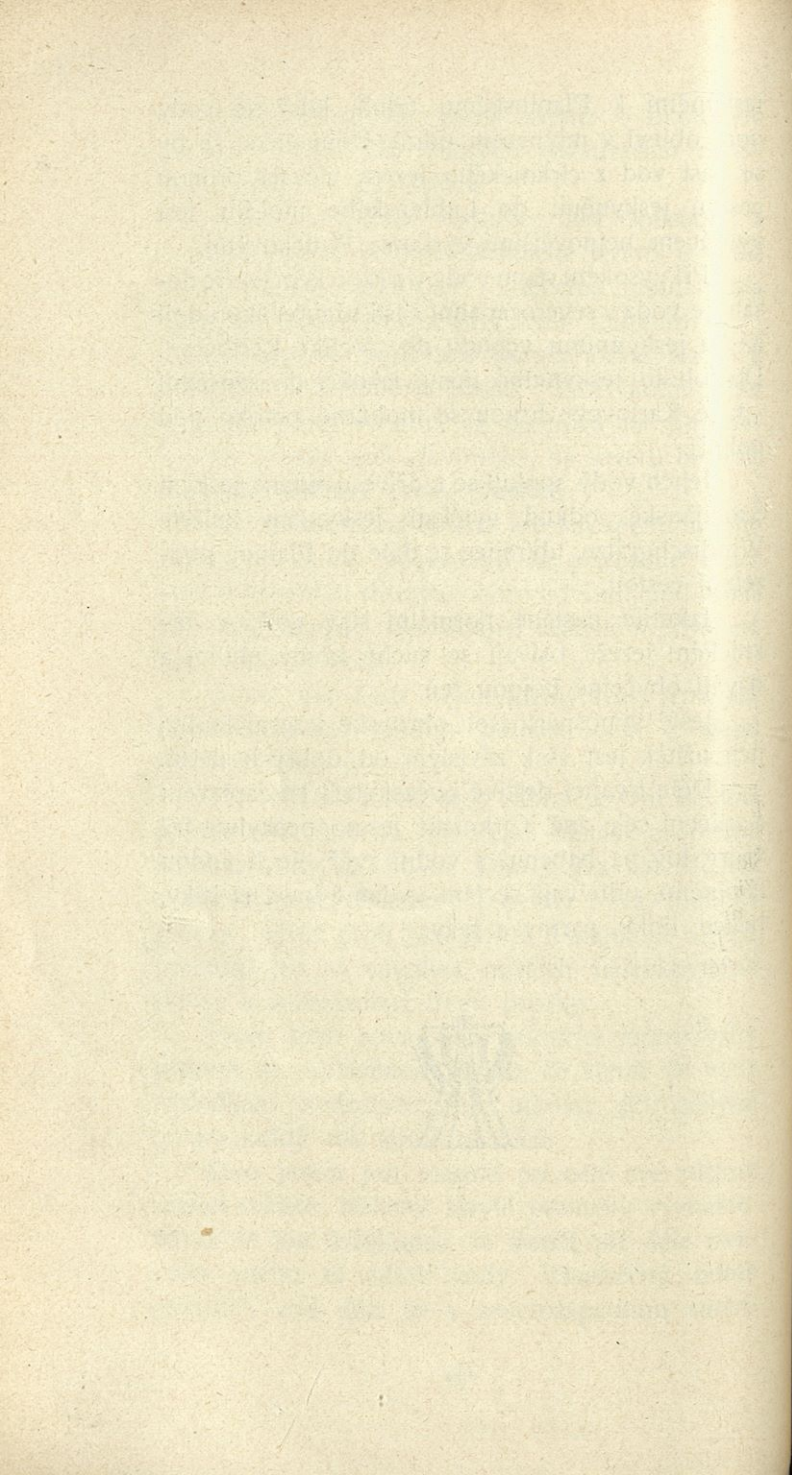
Jejich vody spojují se v dříve uvedené jeskyni Škocijanské, odkud vytékají jeskyněmi knížete Windischgrätze, ubírajíce se dále do Planíny podzemní cestou.

Jakmile nastane normální stav vody v cirknickém jezeře, osívají se suché břehy obilím a dávají obyčejně hojnou žeň.

Ještě výnosnější jsou obrovské jezerní louky; jich užitek jest však závislým od dobrých deštů.

Déle trvající deštivé počasí stačí ku zaplavení a zničení celé žně. Cirknické jezero poskytuje též sporý lov na bahenní a vodní zvěř; je-li vodou naplněno, odbývají se tam vydatné lovy na štiky, bělice, línky, parmy a raky.

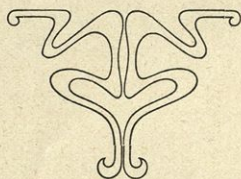

OBSAH:

Předmluva	5
Dějepisné a literární poznámky	7
Postojna	9
Postojenská jeskyně	15
Odporučené hodné vycházky a výlety z Postojny	52
Otočská jeskyně	54
„Pivka jeskyně“ u Postojny	57
Jeskyňní hrad Lueg	59
Planina a zámek Haasberg	61
Jeskyně „Kleinhäusel“ u Planiny (Mali grad)	62
Jeskyně sv. Kanciána v lesích Haasbergských s velikým přírodním mostem	65
Cirknice a proslulé cirknické jezero	68

Postojnska jama

pred 80. leti. ▶▶▶▶▶

Natančno posneti in po letnicah urejeni

12 $\frac{c}{c}$ $\frac{f}{f}$ 13	$\frac{15}{15}$ $\frac{7}{7}$ $\frac{5}{5}$ Maringarten
13 23 Kirchheim	11 $\frac{c}{c}$ $\frac{f}{f}$ 1
13 43 Kirchheim pri	$\frac{11}{11}$ $\frac{7}{7}$ $\frac{5}{5}$ $\frac{1}{1}$
$\frac{c}{c}$ $\frac{f}{f}$ $\frac{p}{p}$ 13 93	$\frac{11}{11}$ $\frac{7}{7}$ $\frac{5}{5}$ $\frac{1}{1}$
14 12 Michael Hansen	13 7 6 $\frac{c}{c}$ $\frac{f}{f}$ $\frac{p}{p}$
15 $\frac{c}{c}$ $\frac{f}{f}$ 38	
15 16 Philipp Wengert gnad dem Gott	Johann Neuhier Johann Paul Sauer am 6 Juni 1642
15 23 Stumpfen	Den mit $\frac{15}{15}$ $\frac{7}{7}$ $\frac{5}{5}$ $\frac{1}{1}$ Dollart gnad dem Gott
15 34 Kirchheim	$\frac{15}{15}$ $\frac{7}{7}$ $\frac{5}{5}$ $\frac{1}{1}$ Erzgravingen
15 46 Hansen	15 80 Borger Taufmann
Janß furber (Wissel)	franz Anton Seng zu Cronau 1880 aufst zu Eggensberg
$\frac{15}{15}$ $\frac{c}{c}$ $\frac{f}{f}$ $\frac{p}{p}$	$\frac{15}{15}$ $\frac{7}{7}$ $\frac{5}{5}$ $\frac{1}{1}$ 1585 d. Vogt Johann Sauer
1571 57. W (Schreierere)	

na stenah v stari jami zaznamovani napisi.

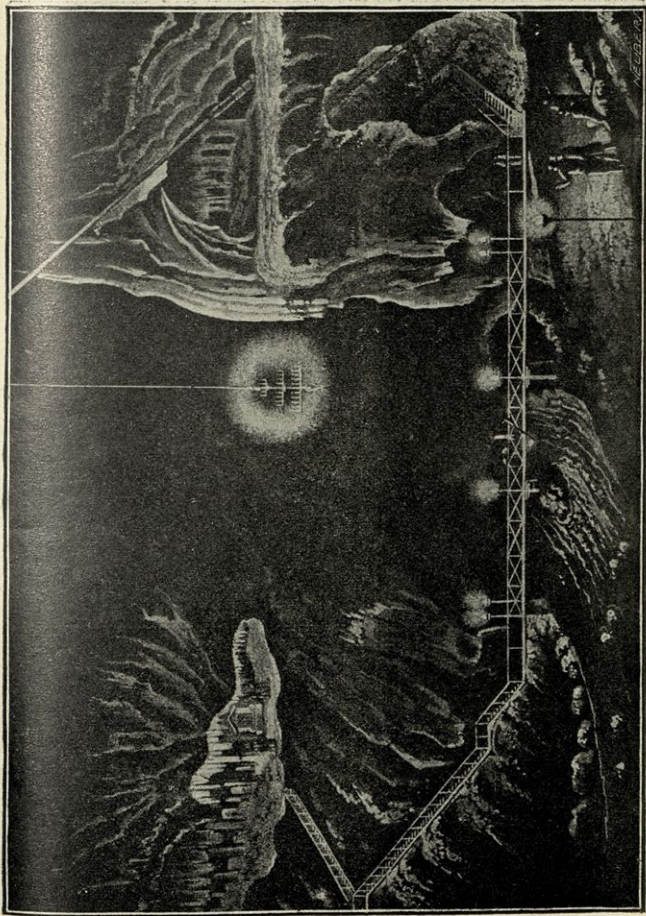
gned die Welt 1587 D. Hilff. Za. Vitharlon	hmr Jacob Kauver 1641
1592 Walut Innikan	16 IMO 42
B * P 10 34 1000 M	16 IPS 42
1634 S Kamnah	Esr {Ingamm*}
1634 Lang Jünben	Möven Jernich p. l. t. Jann 1648 am 12. Januar
	Zadun. Gassariz 1648
1641	FRANZ HIMER * Ziffern Gold u. silb Längen
1641 P L 34	HANS KORN 1689 den 3 Juni
1634 Casparmoll Dietrich 1636	JOHAN PAUL HVEVER 1675
MAXIMILIAN FRANNOLT 1636	Es Kostitz
1641 Stizch	Wisse Brigel
Marginalis En 601 1641	AVP 1678
	1676
	S I I

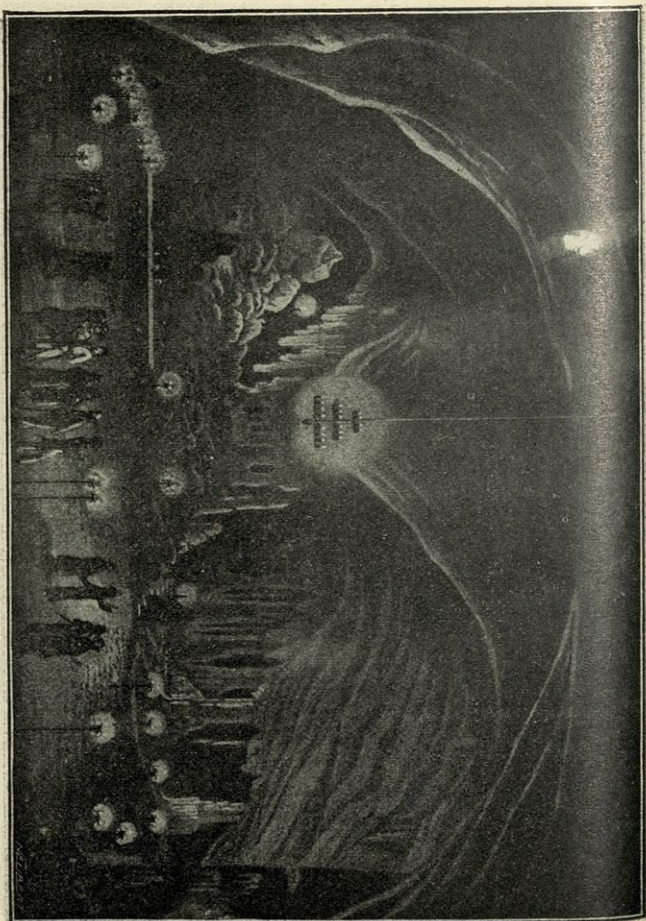
Vhod v jamo.
Pred 80. leti.

Veliki dom.
Pred 80. leti.

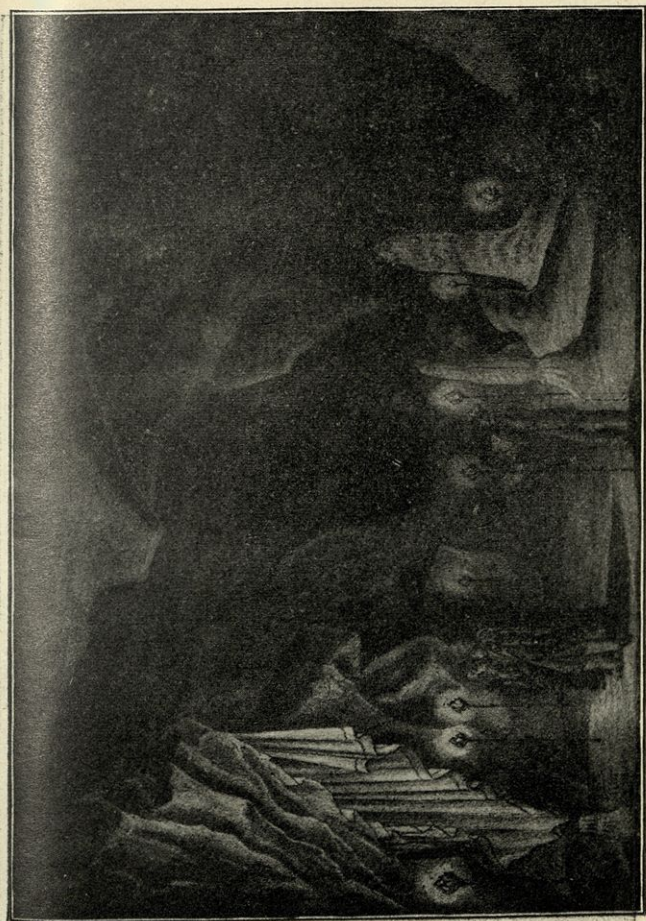

NEUBER

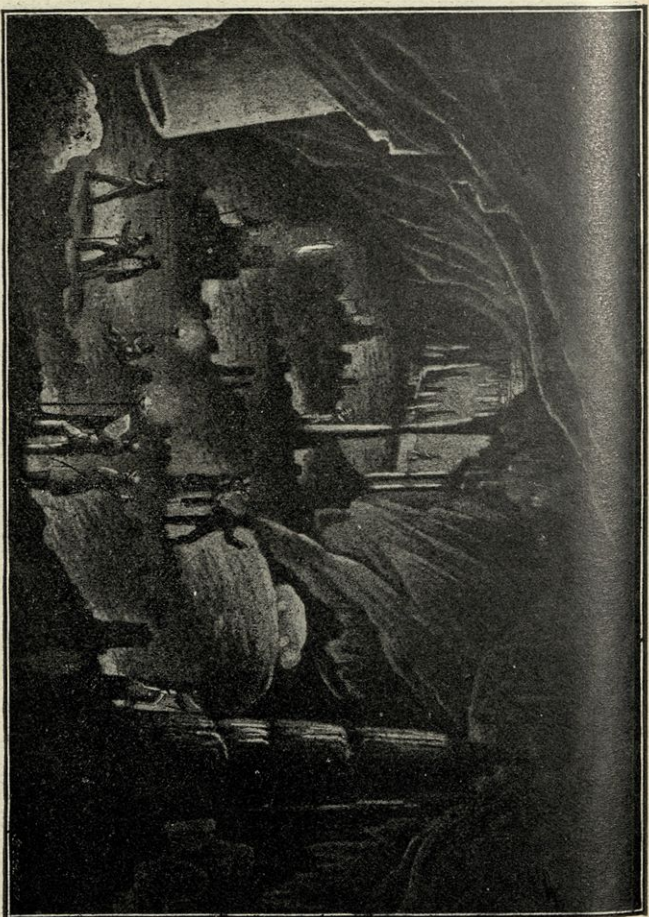
Plesišče.
Pred 80. leti.

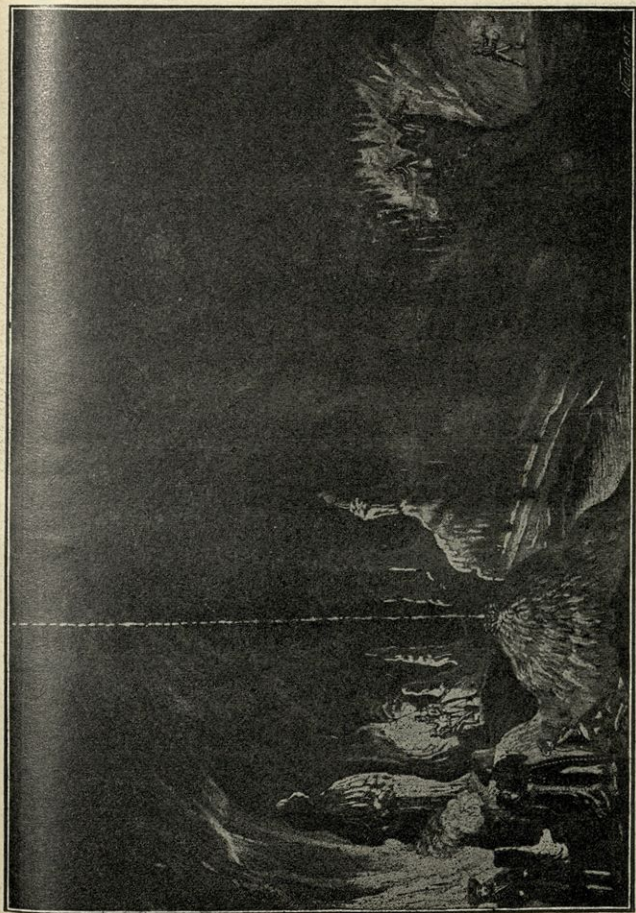
Zastor in top.

Pred 80. leti.

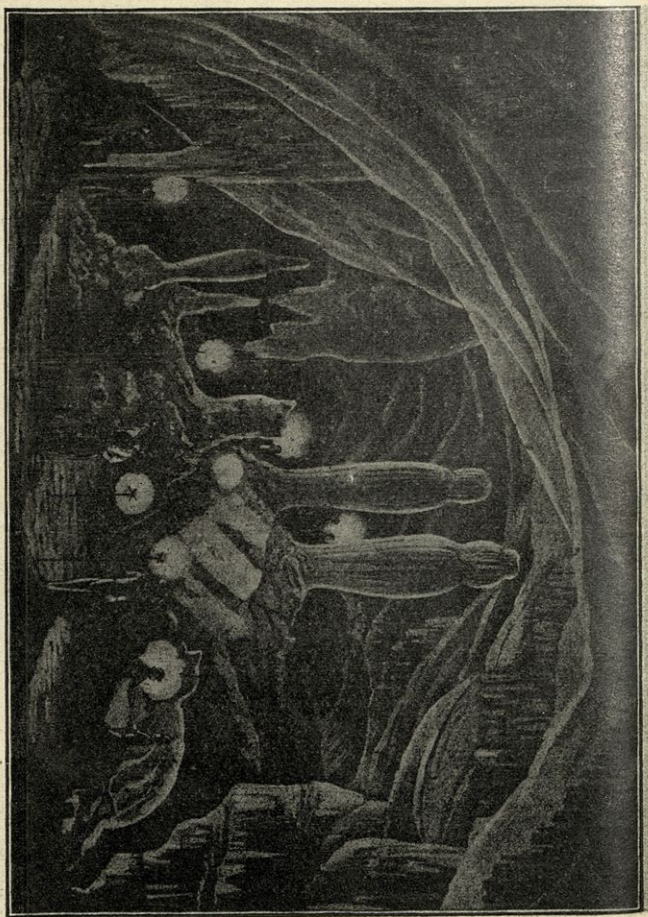

Prestol v princ
Ferdinandovi jami.
Pred 80. leti.

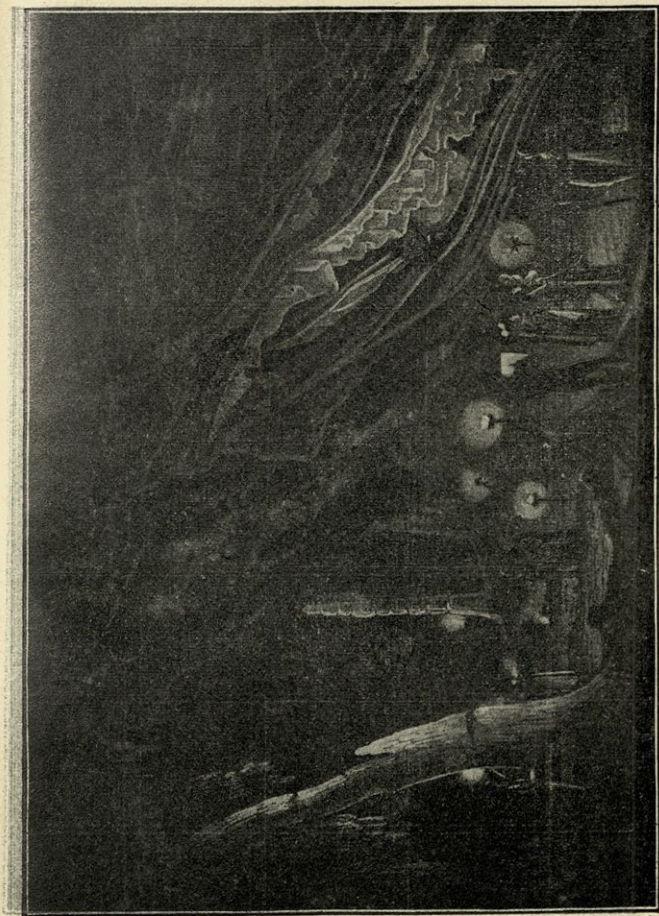
Nastajajoči kapnik.
Pred 80. leti.

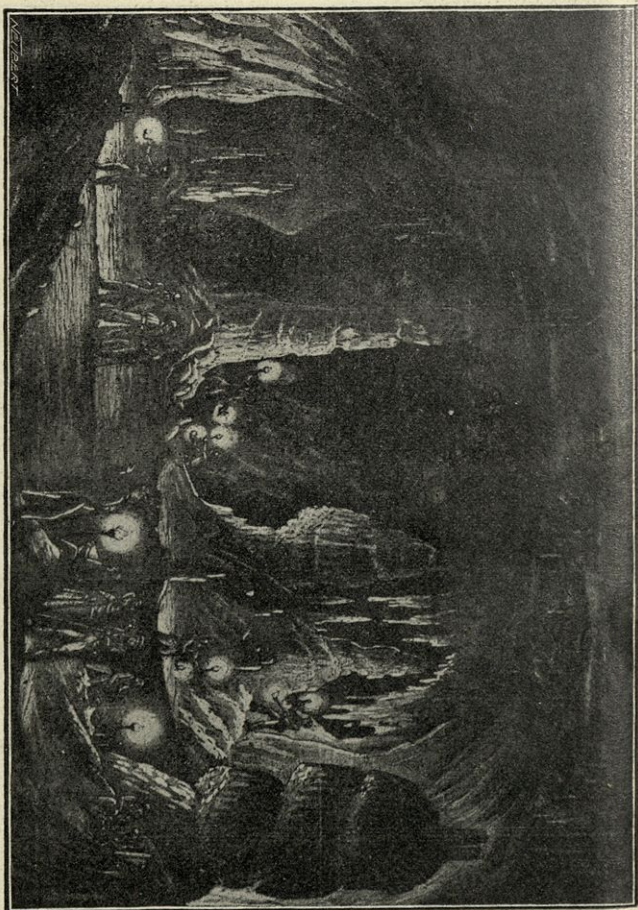
Mumiје.

Pred 80. leti.

Kreželjci
(Japodeljini).
Pred 80. leti.

Pogled na goro
Kalvarijo.
Pred 80. leti.

SAZBA CEN - - - - -

- - - pro návštěvu - - -

- POSTOJENSKÉ JESKYNĚ

při výhradně elektrickém osvětlení každé roční doby a sice:

v sezoně od

1. března až

do 31. října

prohlídka v $\frac{1}{2}$ 11 hodině dopoledne a v $\frac{1}{2}$ 4 hodině odpoledne ve všední den 5 korun

v neděli a ve svátek 3 koruny

- - - za osobu - - -

- - - - - Mimo sezony

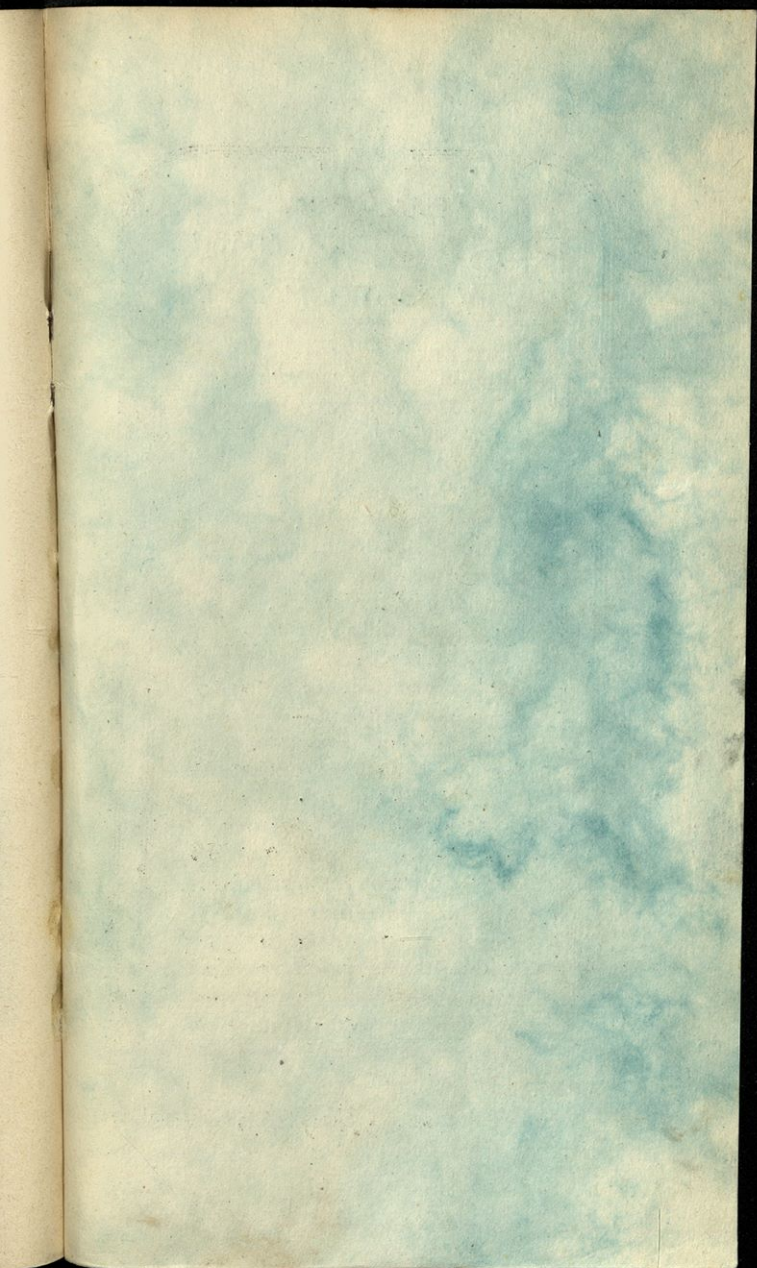
5 korun za osobu - - -

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000509116

TISKÁRNA
R. ŠEBRA NÁSL.
V POSTOJNĚ

vyřizuje rychle, správně a
vkusně objednávky ct. obe-

— censtva, jako: —

rozličné tiskopisy literární,
vědecká, básnická a jiná —

— druhá díla; —

rozličné obchodní učty, do-
□ pisy, obálky, odporučující

listiny, navštívenky, cenníky,
diplomy, jídelní, nákladní a

vážní lístky, stanovy a stvr-
zenky pro spolky, plakáty

— atd. atd. —

□ Pohlednice v rozličných □

— barvách. —

□ Zhotovuje cliché dle □

fotografií neb nákresů.

Tamtéž lze koupiti: všechny
druhy papírových potřeb, po-

hlednice, modlitebni knížky,
popisy postojenské jeskyně

v několika jazycích, rozličná
alba s obrázky postojenské

jeskyně, fotografie na skle
— atd. atd. —